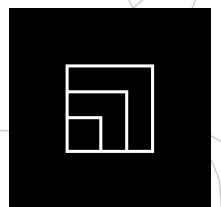

Rocznik 2020 muzealny

Muzeum Historyczne w Lubinie

Rocznik 2020 muzealny

Lubin 2020

Spis treści

Wstęp	7
Dział dokumentacji życia społecznego Zagłębia Miedziowego	13
Nowość! Dział dokumentacji życia społecznego Zagłębia Miedziowego	14
Pracownia stolarska Muzeum Historycznego w Lubinie	17
Pracownia stolarska – tu powstaje wiele eksponatów i elementów wystaw	18
Ratusz	21
Infopunkt. Stąd zaczynamy podróż w przeszłość	22
Wystawy stałe	24
Wystawy czasowe	32
Park Leśny	43
Park Leśny	44
Rodzinny Park Linowy	48
Zabytkowa strzelnica	52
Na ławce z bohaterem	54
Okupacja sowiecka Polski 1939–1993	55
Ścieżka edukacyjna Wielka Wojna	56
Wystawy w bunkrach	60
Wystawy plenerowe	68
Działalność edukacyjna	77
Warsztaty muzealne	78
Dorośli i młodzież w Akademii	82
Muzealne Rytmy	83
Środa jest foto – warsztaty fotograficzne	84
Warsztaty dla seniorów	86
Kreatywne zadania dla najmłodszych... i najstarszych	87
Działalność wydawnicza	89
Rocznik muzealny '19	90
Sport w Lubinie	90
Postacie i instytucje. Gospodarcze i społeczne znaczenie edukacji na ziemiach polskich przed 1939 rokiem	91
Ewolucje systemu. Gospodarcze i społeczne znaczenie edukacji w czasach Polski Ludowej i współcześnie	91
Lubin w obrazach. 30 lat samorządu terytorialnego	92
To było jak lądowanie na Księżycu. Wspomnienia lubińskich samorządowców z pierwszej kadencji 1990–1994	92
Kolej na Dolnym Śląsku w latach 1945–1949. Odbudowa i funkcjonowanie w cieniu militaryzacji	93
Autobiografia bez patosu	93
Lubin 1960. Obraz miasta w świetle dokumentów i prasy	94
Lubin w roku 1990	95
A jednak kolej! II – Kolej wobec kryzysów	96
Magazyn Muzealny	96
Park Pomysłów	97
Konferencje	99
Zapomniana Wielka Wojna 1914–1918	100
Solidarność w Zagłębiu Miedziowym z perspektywy 40-lecia	101
A jednak kolej! III – Wojenny i powojenny przełom 1944–1946	103
Media społecznościowe i promocja	105

Muzeum w mediach społecznościowych.....	106
Park Leśny w Lubinie najlepszym dolnośląskim skansenem 2020.....	107
Muzeum na falach eteru, czyli podcast.....	108
Dziennik Turystyczny – Wander Book.....	110
Muzeum na targach.....	111
Wydarzenia i imprezy.....	113
Bieg Pamięci Zesłanych na Sybir.....	114
1920. Sesje zdjęciowe na potrzeby wystawy.....	115
Noc Muzeów 2020. Weekend z Bitwą Warszawską.....	118
Bieg w 100-lecie obrony Europy przed komunizmem.....	128
Europejskie Dni Dziedzictwa z dawnym rzemiosłem.....	129
Bieg w 80. rocznicę bitwy o Anglię.....	134
3. Lubiński Złot Pojazdów Zabytkowych.....	135
Wystawa Muzeum Historycznego w Lubinie zaprezentowana w brytyjskiej ambasadzie.....	140

Wstep

Szanowni Państwo,

W 2020 rok Muzeum Historyczne w Lubinie wkroczyło z ambitnymi planami. W kalendarzu miało szczegółowo rozpisany plan działania na każdy miesiąc. Rubryki wypełniały różnego rodzaju pomysły – i zupełnie nowe, i już te dobrze znane. Wyznaczone były daty wystaw, warsztatów edukacyjnych, muzealnych lekcji historii, biegów, konferencji naukowych, Lubińskiego Festiwalu Kwiatów i Roślin, Nocy Muzeów i wielu, wielu innych wydarzeń. Program na 2020 rok zapowiadał się wyjątkowo bogato, zwłaszcza że to czas wyjątkowych rocznic: 100-lecia Bitwy Warszawskiej, 80-lecia bitwy o Anglię, 80. rocznicy zbrodni katyńskiej.

Placówka zdążyła już zdobyć renomę nie tylko w mieście i najbliższej okolicy, ale w szerszym, ogólnopolskim zasięgu. Rozeszła się wieść, że jest to miejsce, gdzie można zobaczyć ciekawe rekonstrukcje historyczne, interesujące wystawy, wziąć udział w dobrze zorganizowanych imprezach, a także aktywnie spędzić czas z rodziną w rekreacyjnej części Parku Leśnego.

Styczeń i luty nie wróżyły specjalnych trudności. Ruszył cykl warsztatów aktywności twórczej „Rytmy”, odbywały się lekcje muzealne, spotkania w Akademii Muzealnej, warsztaty dla seniorów, akcja na czas ferii zimowych. Pierwszy z serii biegów historycznych przyciągnął ponad 100 uczestników. Młodszy i starsi, zawodowcy i amatorzy 9 lutego pokonali trasę Biegu Pamięci Zesłanych na Sybir. Muzeum zaprezentowało się na Targach Regionów i Produktów Turystycznych Tour-Salon w Poznaniu oraz na Międzynarodowych Targach Turystyki i czasu wolnego we Wrocławiu, gdzie zachęcało licznych zwiedzających do przyjazdu do Lubina.

Kiedy zaczęły się intensywne przygotowania do wydarzeń plenerowych, był początek marca. To wtedy świat się zatrzymał. Pandemia koronawirusa SARS-CoV-2 i wywoływanej przez niego choroby COVID-19 zmusiła muzeum, podobnie jak wiele innych instytucji, do zamknięcia drzwi przed zwiedzającymi i do odwołania lub przesunięcia na bliżej nieokreśloną przyszłość wszystkich zaplanowanych imprez, warsztatów, zajęć, wystaw.

Przez kilka miesięcy działalność muzeum była zawieszona lub mocno ograniczona. Nie odbywały się warsztaty edukacyjne, lekcje historii, kolejne biegi, konferencje, Lubiński Festiwal Kwiatów i Roślin, majowa Noc Muzeów i wiele innych wydarzeń. To nie znaczy, że muzeum nie działało. Pracowaliśmy zdalnie – wystawy, grafiki, wydawnictwa itp. można przygotowywać w domu. Pracowaliśmy też w parku, na zewnątrz, w rozproszonych zespołach. Efekty tamtej pracy mogliśmy pokazać m.in. podczas sierpniowej Nocy Muzeów czy Europejskich Dni Dziedzictwa.

Latem i wczesną jesienią, gdy wirus w dużej mierze odpuścił, mogliśmy działać prawie normalnie. Znowu czynne były wystawy, Rodzinny Park Linowy i rozbudowany plac zabaw. Znowu organizowaliśmy imprezy, konferencje, warsztaty. Znowu na wydarzenia plenerowe przyszło i przyjechało do nas, nieraz z bardzo daleka, mnóstwo ludzi. Byli wśród nich także goście wyjątkowi – wystawę poświęconą bitwie o Anglię odwiedził ówczesny ambasador

Wielkiej Brytanii w Polsce Jonathan Knott. Relacje z tych wszystkich wydarzeń zamieściliśmy na kolejnych stronach tego wydania „Rocznika muzealnego”. Przez kilka miesięcy działaliśmy prawie tak jak zawsze. Prawie, bo wciąż trzeba było pamiętać o zachowywaniu dystansu, nieustannym dezynfekowaniu wszystkiego i noszeniu maseczek w pomieszczeniach zamkniętych.

Koniec października to nowa fala pandemii, nowe ograniczenia i kolejny etap pracy zdalnej nad wystawami, które zaprezentujemy, gdy znów będziemy mogli otworzyć drzwi muzeum, wydawnictwami, udostępnianiem zbiorów w formie cyfrowej. To także czas poszukiwania nowych form działalności, bez kontaktu osobistego, z wykorzystaniem internetu. Jedną z takich form to podcast *Opowieści z regionu miedziowego i nie tylko*. W każdy czwartek prezentujemy nowy odcinek, który znajdą Państwo na muzealnym Facebooku i na platformach Spotify, Google Podcasts oraz iTunes.

Dziękując za obecność w tym trudnym dla nas wszystkich czasie, zapraszam do lektury trzeciego numeru „Rocznika muzealnego”. Życzę Państwu, pracownikom muzeum oraz wszystkim naszym przyszłym gościom przede wszystkim zdrowia i szczęśliwszego niż 2020 Nowego Roku!

Dyrektor Muzeum Historycznego w Lubinie
dr Marek Zawadka

**Dział
dokumentacji
życia
społecznego
Zagłębia
Miedziowego**

Nowość! Dział dokumentacji życia społecznego Zagłębia Miedziowego

W lipcu 2020 roku w Muzeum Historycznym w Lubinie utworzony został Dział dokumentacji życia społecznego Zagłębia Miedziowego. Jego głównym zadaniem jest gromadzenie nie tylko archiwaliów związanych z Zagłębiem Miedziowym (dokumentujących historię i rozwój regionu), ale i dokumentów współczesnych, zdjęć oraz wszelkich materiałów faktograficznych ukazujących życie społeczne mieszkańców.

Inne zadania stojące przed zespołem działu to: opracowywanie publikacji dotyczących Lubina i regionu, współpraca z działem merytorycznym w obszarze aktywności edukacyjnej, organizacja konferencji i seminariów, w przyszłości – prowadzenie badań nad historią regionu.

Działania podejmujemy we współpracy ze stałymi już partnerami muzeum, tj. Instytutem Pamięci Narodowej, Instytutem Śląskim, archiwami, bibliotekami, środowiskiem akademickim oraz innymi instytucjami mogącymi wesprzeć muzeum w pozyskaniu materiałów. Bardzo chętnie do wszelkich inicjatyw angażować będziemy lokalne stowarzyszenia oraz pasjonatów historii.

Wyzwaniem, jakie postawiliśmy sobie w 2021 roku, jest stworzenie cyfrowej biblioteki, która sprawi, że zgromadzone zbiory zyskają szeroki zasięg. Z zasobów bezpłatnie będą mogli korzystać nie tylko mieszkańcy Zagłębia Miedziowego, ale i odbiorcy spoza tego terenu. Ponadto, tworząc kopie cyfrowe obiektów – zabezpieczymy je, co niewątpliwie przyczyni się do ochrony dziedzictwa kulturowego naszego regionu.

Jako pierwsze digitalizacji poddane zostaną publikacje wydane w serii Biblioteka Muzeum Historycznego w Lubinie, zasoby archiwalne Ośrodka Kultury „Wzgórze Zamkowe” oraz wydawnictwa, których muzeum jest spadkobiercą, a także zbiór ulotek, publikacji i znaczków z okresu stanu wojennego z terenu Zagłębia Miedziowego, materiałów Solidarności 1980–1989 oraz Solidarności Walczącej 1978–1989, jak również nieopublikowane jeszcze fotografie autorstwa śp. Krzysztofa Raczkowiaka i Jerzego Kosińskiego, który nadal na bieżąco dokumentuje życie codzienne lubinian.

Naszą intencją jest gromadzenie, opracowywanie, szerokie udostępnianie oraz popularyzowanie – w ramach cyfrowej biblioteki – archiwaliów oraz dokumentów współczesnych, mających w przyszłości wartość historyczną. Można będzie wykorzystać je w różny sposób – będą stanowić zarówno przekaz źródłowy do badań, jak i materiał służący wszystkim zainteresowanym poznawaniem przeszłości.

**Pracownia
stolarska
Muzeum
Historycznego
w Lubinie**

Pracownia stolarska – tu powstaje wiele eksponatów i elementów wystaw

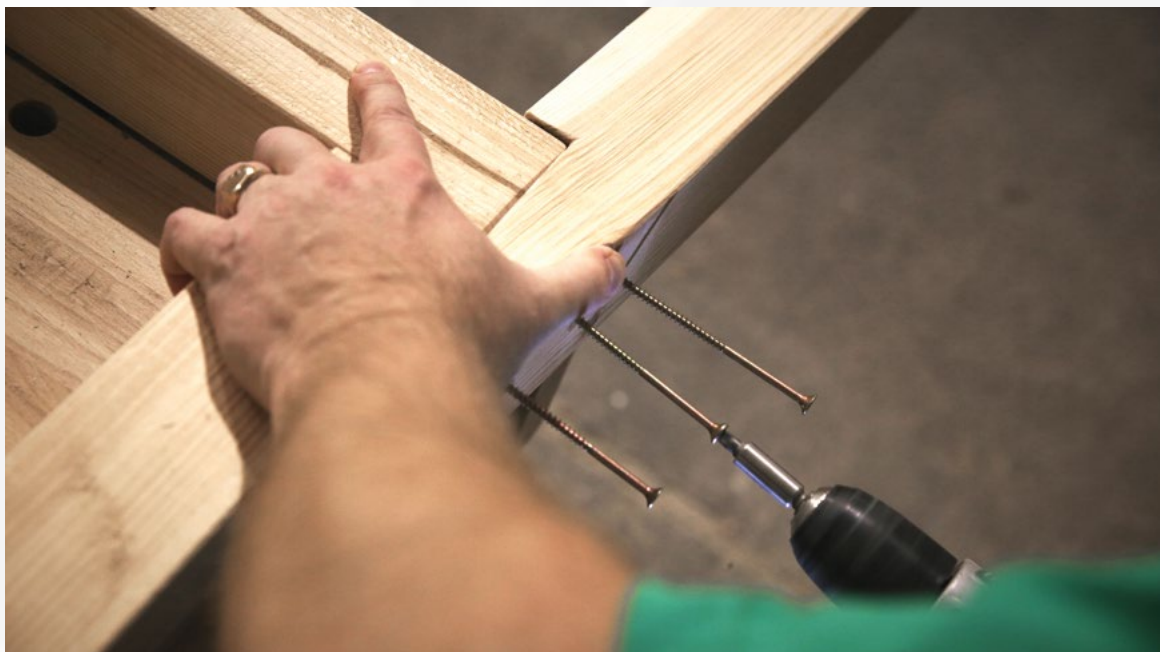
Muzealna stolarnia powstała już jakiś czas temu. Wyposażona została w maszyny stolarskie i urządzenia, które niezbędne są do obróbki tarcicy zakupionej w tartaku. Są to: piła formatowa, piła taśmowa, strugarko-grubościówka oraz frezarka dolnowrzecionowa. W pracowni dysponujemy również innymi elektronarzędziami i narzędziami ręcznymi, których używamy m.in. do wykończenia elementów.

Do tej pory w stolarni powstało bardzo dużo detali, które są częścią ekspozycji w ratuszu, jak również małej architektury w Parku Leśnym. Są to m.in. skrzynie do kwiatów wykonane na styl militarny, ławki dedykowane zasłużonym Polakom, stojaki na rowery, kosze na śmieci, kosze z dystrybutorami na psie pakiety – wszystko w podobnej stylistyce, z drewna. Kolejne projekty zrobione w stolarni to: tablice informacyjne, drzwi w starym stylu, z nieobrobionych desek (montowane w całym parku jako tablice, na których wieszane są afisze informacyjne czy plakaty).

W stolarni wykonywane jest też mnóstwo drobniejszych zleceń na potrzeby Muzeum Historycznego w Lubinie (jak: deseczki, stojaki, ramki, wrzeciona, zgrzebła itp. do celów edukacyjno-warsztatowych) oraz projekty elementów wystaw, np. elewacje domków pilotów na wystawę *Bitwa o Anglię – Za wolność waszą i tylko waszą*, aranżacje wewnątrz. Pracownicy stolarni przeprowadzili też całościowy remont dwóch wagonów, które są częścią ścieżki edukacyjnej *Wielka Wojna*. Ocieplenia, elewacje, palisady itp., jak i część wyposażenia wystaw w bunkrach to także ich dzieło.

Ciekawym wyzwaniem zarówno dla kierownika stolarni i projektanta Janusza Ogórkiewicza, jak i pracowników sekcji jest projekt *Chrobry 1000*, w ramach którego powstały tymczasowy gród słowiański oraz osada rzemieślnicza, prezentowane podczas Europejskich Dni Dziedzictwa 2020. Konstrukcje do namiotów saksońskich i wiat przygotowane zostały w stolarni, podobnie jak słowiański plac zabaw.

Stolarnia to miejsce, gdzie rodzą się pomysły, a później są realizowane.

Ratusz

Infopunkt. Stąd zaczynamy podróż w przeszłość

Muzeum Historyczne w Lubinie mieści się w zabytkowym ratuszu. Zwiedzanie rozpoczyna się w Infopunkcie. Oszklone drzwi i duże zwieńczone łukami okna przyciągają spojrzenia przechodniów. Zwykle bowiem wiszą w nich plakaty informujące o nowych wydarzeniach kulturalnych, organizowanych przez muzeum lub przez Miasto Lubin.

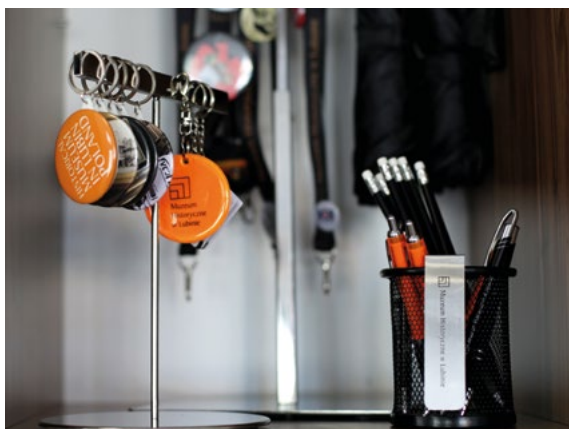
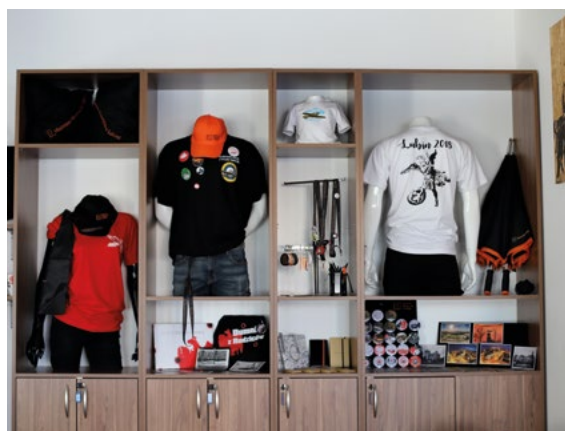
To w Infopunkcie zaczyna się wycieczka w przeszłość i muzealna przygoda. To tutaj można zasięgnąć informacji o działalności placówki, to tutaj wchodzących gości witają muzealni przewodnicy, zapraszając do zwiedzania wystaw.

Infopunkt to także czytelnia i sklep. Można usiąść w wygodnych fotelach i poczytać prasę codzienną oraz specjalistyczną. W muzealnej czytelnii oprócz dzienników i tygodników społeczno-politycznych dostępne są miesięczniki, kwartalniki, a nawet roczniki, zwłaszcza o tematyce kulturalnej i historycznej, a także te poświęcone wojsku, lotnictwu oraz marynarce wojennej.

W Infopunkcie można też kupić publikacje wydawane przez Muzeum Historyczne w Lubinie oraz upominki takie, jak: okazjonalne koszulki, reprodukcje, plakaty, przypinki, smycze, torby, kubki, grafiki, artykuły papiernicze z unikatowymi wzorami i nadrukami czy magnesy.

Wystawy stałe

W swojej głównej siedzibie w ratuszu Muzeum Historyczne prezentuje wystawy stałe i czasowe. Dwie główne stałe ekspozycje dotyczą Lubina z okresu PRL.

Pierwsza nosi tytuł **Historia miasta na tle życia codziennego** i jest swoistą sentymentalną podróżą w czasie. Opowiada o latach najbardziej dynamicznego rozwoju miasta, kiedy z małej, sennej miejscowości Lubin stał się prężnym, nowoczesnym ośrodkiem przemysłowym. Ekspozycja pomyślana jest jako wnętrze typowego mieszkania górniczej rodziny w latach 50., 60., 70. i 80. XX wieku. Multimedialna ekspozycja łączy autentyczne sprzęty domowe z tamtych dekad z nowoczesnymi sposobami prezentacji materiałów filmowych, fotograficznych czy dźwiękowych. W każdym z czterech pomieszczeń zaprezentowane jest jedno dziesięciolecie. Klimat Polski socjalistycznej oddają archiwalne filmy, zdjęcia, audycje radiowe, a także oryginalne meble, sprzęty codziennego użytku, jak modne wówczas kryształ, pralka „Frania”, telewizory, radioodbiorniki, syfony, pierwszy komputer, a nawet kozaki relaksy. Są też popularne wówczas serie wydawnicze, płyty, czasopisma czy przybory szkolne. Ciekawostką jest pierwszy maluch, czyli Fiat 126p, który prosto z linii produkcyjnej trafił do lubińskiej rodziny Poniatowskich.

Druga z głównych wystaw, **Zbrodnia Lubińska**, poświęcona została tragicznemu wydarzeniu z 31 sierpnia 1982 roku, które stało się przeżyciem pokoleniowym kształtującym tożsamość wielu mieszkańców Lubina. Dzień, w którym od kul z milicyjnej broni zginęło trzech manifestantów: Michał Adamowicz, Mieczysław Poźniak i Stanisław Trajkowski, odmienił poglądy dużej części lubinian. To jedno z tych traumatycznych zająć, które przyspieszyły bieg historii i wzmogły społeczny bunt, który zaowocował obaleniem komunizmu. Multimedialna ekspozycja jest hołdem dla zamordowanych i lekcją współczesnej historii Lubina dla żyjących. Zawiera oryginalne dokumenty, nagrania i fotografie autorstwa Krzysztofa Raczkowiaka i Ryszarda Bobera. Efekty dźwiękowe (okrzyki demonstrantów, odgłosy wystrzałów) oddają atmosferę pamiętnego 31 sierpnia 1982 roku. Sala przesłuchań przypomina więzienną celę. Oprócz takich eksponatów jak łuski po nabojach czy granaty hukowe, prezentowany jest tam film z rekonstrukcji Zbrodni Lubińskiej. Całości dopełnia pomieszczenie opowiadające o wojnie z komunizmem za pomocą słowa. Można zobaczyć podziemne ulotki, gazety, a także maszynę do pisania – taką, na jakiej powstawała opozycyjna bibuła.

Do stałych ekspozycji należą też **Sport w Lubinie** oraz **Kultura w Lubinie** – przypominające sportowe sukcesy lokalnych zawodników i drużyn piłkarskich i co ciekawsze wydarzenia kulturalne. W pierwszej części prezentowane są archiwalne fotografie dokumentujące wydarzenia sportowe z lat 70. XX wieku, a także współczesne zdjęcia pokazujące sukcesy lubińskich drużyn sportowych oraz indywidualnych sportowców. Wygrane mecze czy zawody przypominają też sportowe trofea i pamiątki. Druga część zawiera plakaty, zdjęcia z koncertów i wystaw w Centrum Kultury „Muza” oraz Galerii Jadwiga na Wzgórzu Zamkowym, a także kolekcję wydawnictw muzycznych – płyt lubińskich zespołów.

Dolnośląska kartografia to także stała wystawa mieszcząca się na parterze w holu ratusza. Jest to kolekcja wielkoformatowych reprodukcji historycznych map Dolnego Śląska. Najstarsza eksponowana mapa powstała w 1609 roku w Antwerpii, najmłodsza – mapa powiatu lubińskiego wydana została w 1831 roku we Wrocławiu.

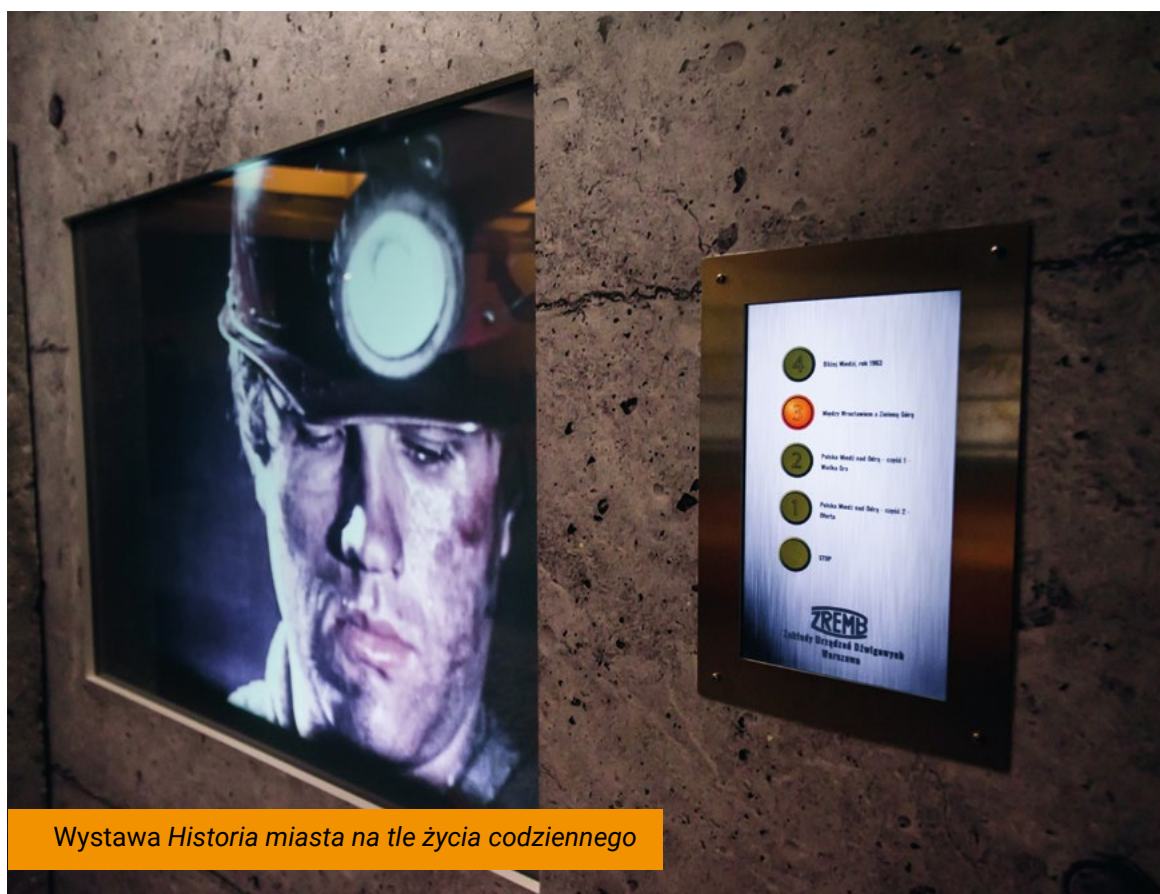
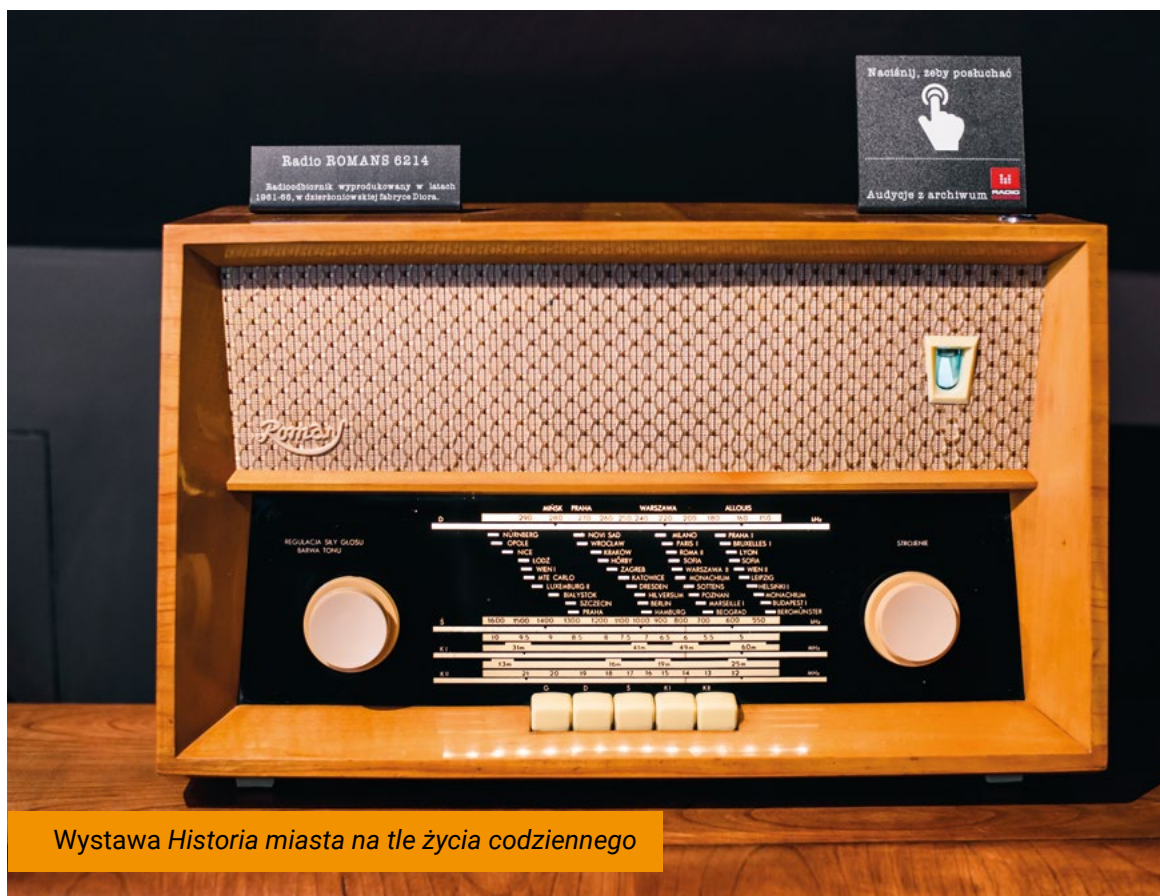

Wystawa *Historia miasta na tle życia codziennego*

Wystawa *Historia miasta na tle życia codziennego*

Wystawa Zbrodnia Lubińska

Wystawa Zbrodnia Lubińska

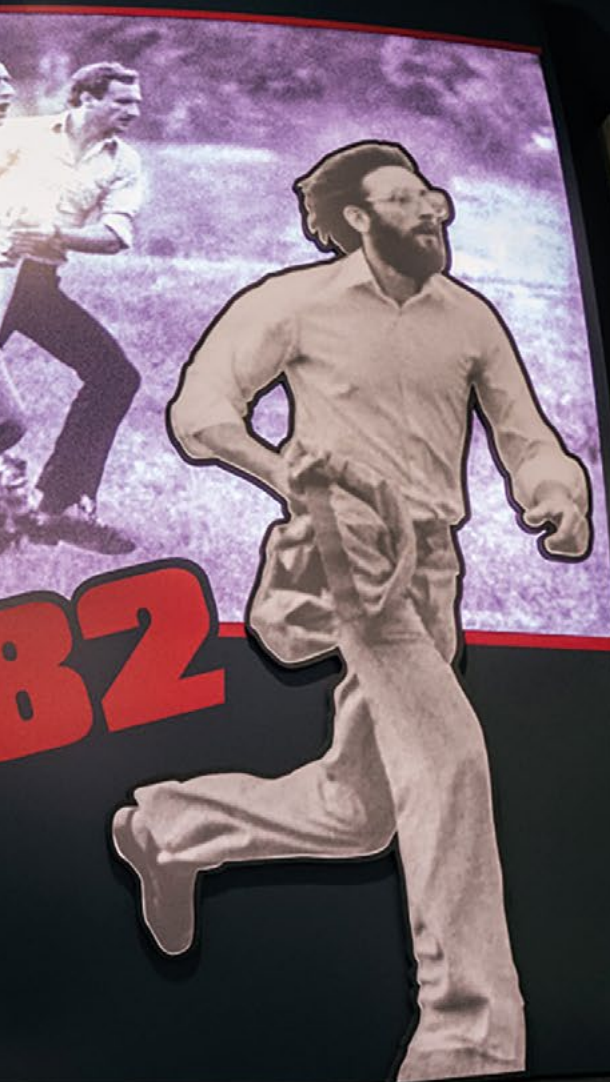

**ZBRODNIA
LUBIŃSKA** 31 sierpnia
Lubin

**MEJSCA DZIAŁAŃ
W OKOLICACH**

LUBINA

Pl. Wolności 31.08.01.

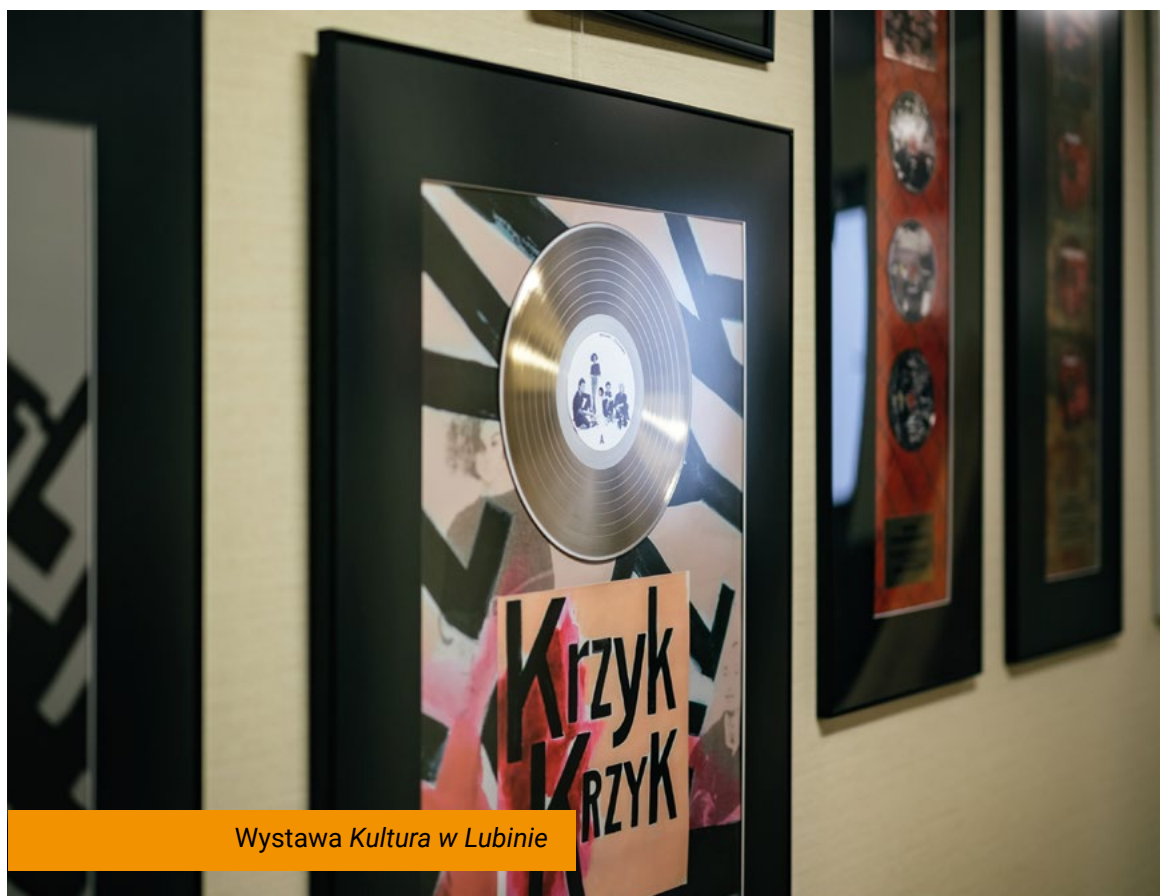
opracowanie najświeższych
ulic.

W dniu 31 sierpnia
w godzinach poranku
zajęto ulicę, którą
przeszuchano
pod kątem
ogólnego
Na podstawie dotychczas
z dnia 31 sierpnia 1982r.
"Solidarność" rozpowszechniła ulotkę pod
nazwą "Solidarność" nawiązującą do zorganizowania wiecu w celach
podpisania porozumienia w Gdańsku i Szczecinie oraz
w celu przeciwdziałania utrzymywaniu stanu wojennego. Ulotki
rozprowadzono między innymi w Lubinie, do zgromadzenia
o godz. 15.30 na Placu Wolności. Komenda Miejska
na podstawie wcześniej zebranych informacji opracowała
porządek publicznego na dzień 31 sierpnia 1982r.

Prokuratura
Wojska
w dn.
by, a
rażen
y MO
z szer
materii
legni
nazwą "

Prokuratura
Wojska
w dn.
by, a
rażen
y MO
z szer
materii
legni
nazwą "

Wystawa Kultura w Lubinie

Wystawa Sport w Lubinie

Wystawa Dolnośląska kartografia

Wystawa Dolnośląska kartografia

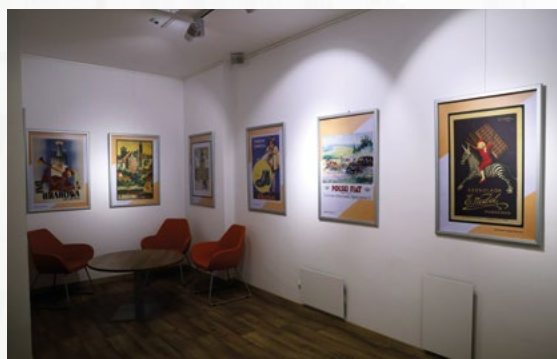
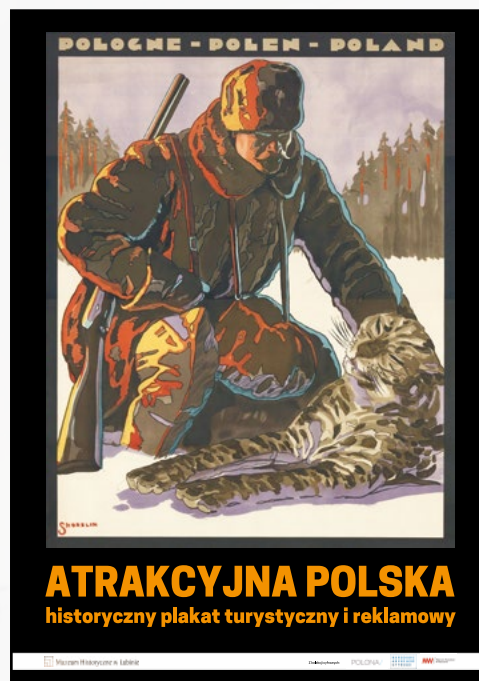

Wystawy czasowe

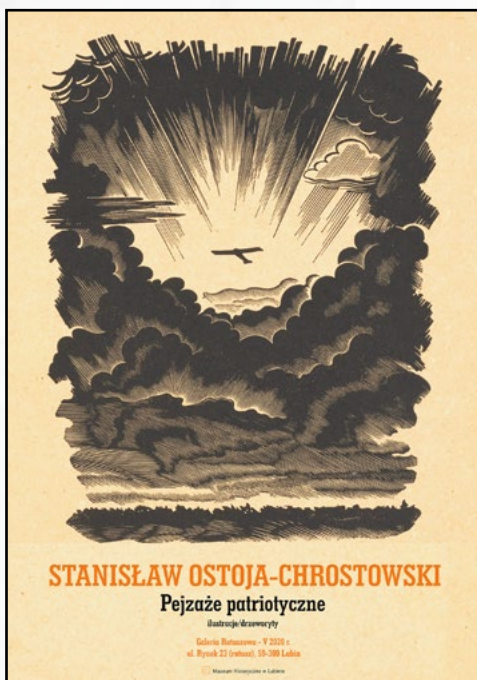
Atrakcyjna Polska – historyczny plakat turystyczny i reklamowy

1 stycznia – 12 marca 2020,
Galeria Ratuszowa

Ekspozycja kilkunastu plakatów, afiszy oraz komercyjnych reklam handlowych powstałych w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Prezentowane projekty zostały stworzone przez takie indywidualności polskiej sztuki tamtego okresu, jak: Józef Mehoffer, Stefan Norblin, Wojciech Kosak czy Zygmunt Kamiński. Ekspozycja została przygotowana przez Muzeum Historyczne w Lublinie dzięki materiałom graficznym udostępnionym przez Muzeum Narodowe w Warszawie, Narodowe Archiwum Państwowe oraz bibliotekę cyfrową POLONA.

Stanisław Ostoj-Chrostowski *Pejzaże patriotyczne*

Ilustracje/drzeworyty
6–31 maja 2020
Galeria Ratuszowa

Wystawa ilustracji jednego z najwybitniejszych polskich drzeworytników okresu międzywojennego. Prace Stanisława Ostoi-Chrostowskiego wyróżniają się precyzją techniczną, doskonałą kompozycją i bogactwem faktury. Na wystawie prezentowane były m.in. drzeworyty ilustrujące *Księgę pamiątkową ku czci poległych lotników z 1933 roku*. Większość szkiców ze wspomnianej *Księgi...* publikowano w pierwszych, konspiracyjnych wydaniach *Dywizjonu 303* Arkadego Fiedlera.

Szymon Kobyliński Szkice historyczne

Ilustracje
10 kwietnia – 27 lipca 2020
Galeria Ratuszowa

Wystawa ilustracji autorstwa wybitnego rysownika, eseisty i gawędziarza – Szymona Kobylińskiego. Prezentowane prace plastyczne powstały na potrzeby zilustrowania publikacji Kobylińskiego, takich jak: *Ilustrowana kronika Polaków*, *Sztacheta śledcza: galeryjka dawnych typów*, a przede wszystkim wydanych w 1984 roku *Gawęd o broni i mundurze*. Nazywany ojcem polskiej karykatury, ma na koncie m.in. komiksy o tematyce historycznej, jak *Początki państwa polskiego* czy *Historia z uśmiechem*.

Bitwa Warszawska. Stulecie zwycięstwa

14 sierpnia – 20 września 2020
Galeria Ratuszowa

Ekspozycja przybliżyła najważniejsze fakty i postaci związane z decydującą bitwą wojny polsko-bolszewickiej, która miała miejsce w dniach 13–15 sierpnia 1920 roku na przedpolach Warszawy. Określana mianem Cudu nad Wisłą i uznawana za 18. przełomową bitwę w historii świata, zadecydowała o zachowaniu przez Polskę niepodległości i uratowaniu Europy przed bolszewizmem. Wystawa przygotowana przez Biuro Programu „Niepodległa” we współpracy z Muzeum Wojska Polskiego przedstawiała przyczyny bitwy, jej przebieg oraz konsekwencje.

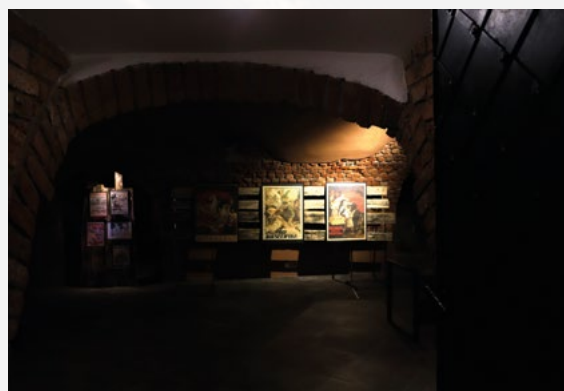
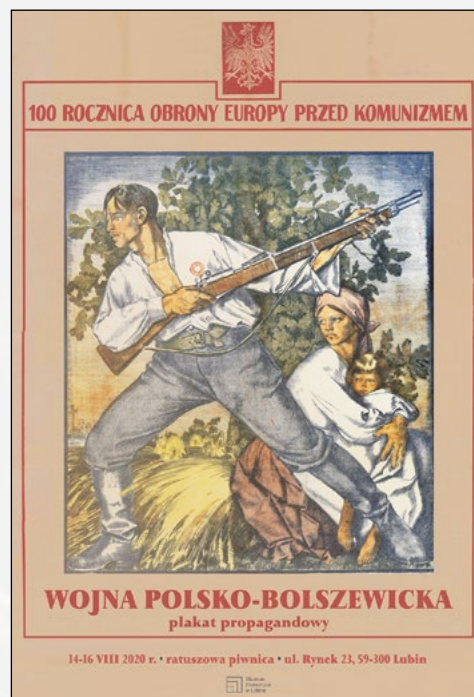

Wojna polsko – bolszewicka

14 sierpnia – 20 września 2020
Galeria Ratuszowa

Na wystawę składały się reprodukcje archiwalnych dokumentów, przede wszystkim plakatów propagandowych. Na froncie boje toczyli żołnierze, walczyli politycy i mężowie stanu, zabiegając o pomoc państw europejskich. W szranki stanęli też artyści. Ich orężem były sugestywne plakaty, które – umieszczane w miejscach publicznych – miały w jednoznaczny sposób oddziaływać na świadomość społeczną. Ekspozycja ukazywała przeciwstawne postawy wojny ideologicznej: polski sprzeciw wobec bolszewickiej agresji oraz sowiecką propagandę.

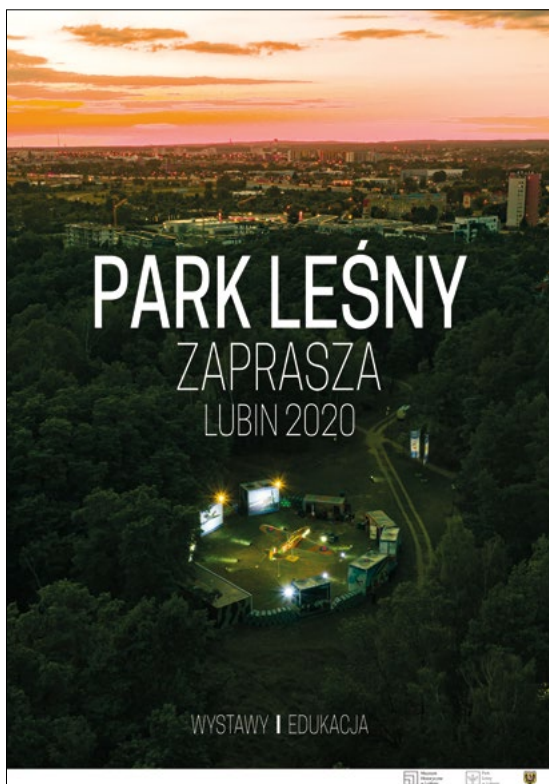
Jakub Fąferek
Bilkyrkogården Kyrkö Mosse
– cmentarzysko samochodów
w południowej Szwecji

Rynek, wystawa plenerowa
 8 maja – 21 czerwca 2020

Wystawa jest fotorelacją zrealizowaną przez Jakuba Fąferka podczas wizyty na motoryzacyjnym cmentarzysku „Kyrkö Mosse” w sierpniu 2019 roku. Uwiecznione na fotografiach miejsce znajduje się w lasach południowej Szwecji i skrywa w sobie dziesiątki przeróżnych pojazdów: od europejskich samochodów osobowych, dawno zapomnianych marek, przez amerykańskie krążowniki szos, aż po wrak autobusu.

**Tomasz Folta oraz Konrad Dąbkiewicz
i Magdalena Chabasińska**
Park Leśny zaprasza. Lubin 2020

Rynek, wystawa plenerowa
21 lipca – 24 sierpnia 2020

Wystawa prezentowała aktualną ofertę lubińskiego Parku Leśnego w 2020 roku. Fotografie przedstawiały wystawy stałe (*Wielka Wojna, Okupacja Sowiecka Polski 1939–1993*) oraz czasowe (*Bitwa o Anglię – Za wolność waszą i tylko waszą, W obcych mundurach. Polacy – jeńcy I wojny światowej, Katyń*), a także pozostałe atrakcje tego miejsca. Wśród zdjęć znalazły się również ujęcia Rodzinnego Parku Linowego, murów zabytkowej strzelnicy. Były też obrazy przyrodniczych walorów zajmującego ponad 27 ha lubińskiego Parku Leśnego.

Bitwa Warszawska

Rynek, wystawa plenerowa
25 sierpnia–28 września 2020

Przygotowana przez Muzeum Historyczne w Lubinie wystawa plenerowa na 100. rocznicę Bitwy Warszawskiej najpierw od 14 do 24 sierpnia 2020 roku prezentowana była na terenie Parku Leśnego. Następnie ustawiona została na lubińskim rynku. Ekspozycja przedstawiała sylwetki najważniejszych dowódców wojny bolszewickiej (polskich i radzieckich), mapy z przebiegiem walk, w tym decydującej Bitwy Warszawskiej, a także plakaty propagandowe, odezwy do ludu, rozkazy, komunikaty i wycinki prasowe.

Park Leśny

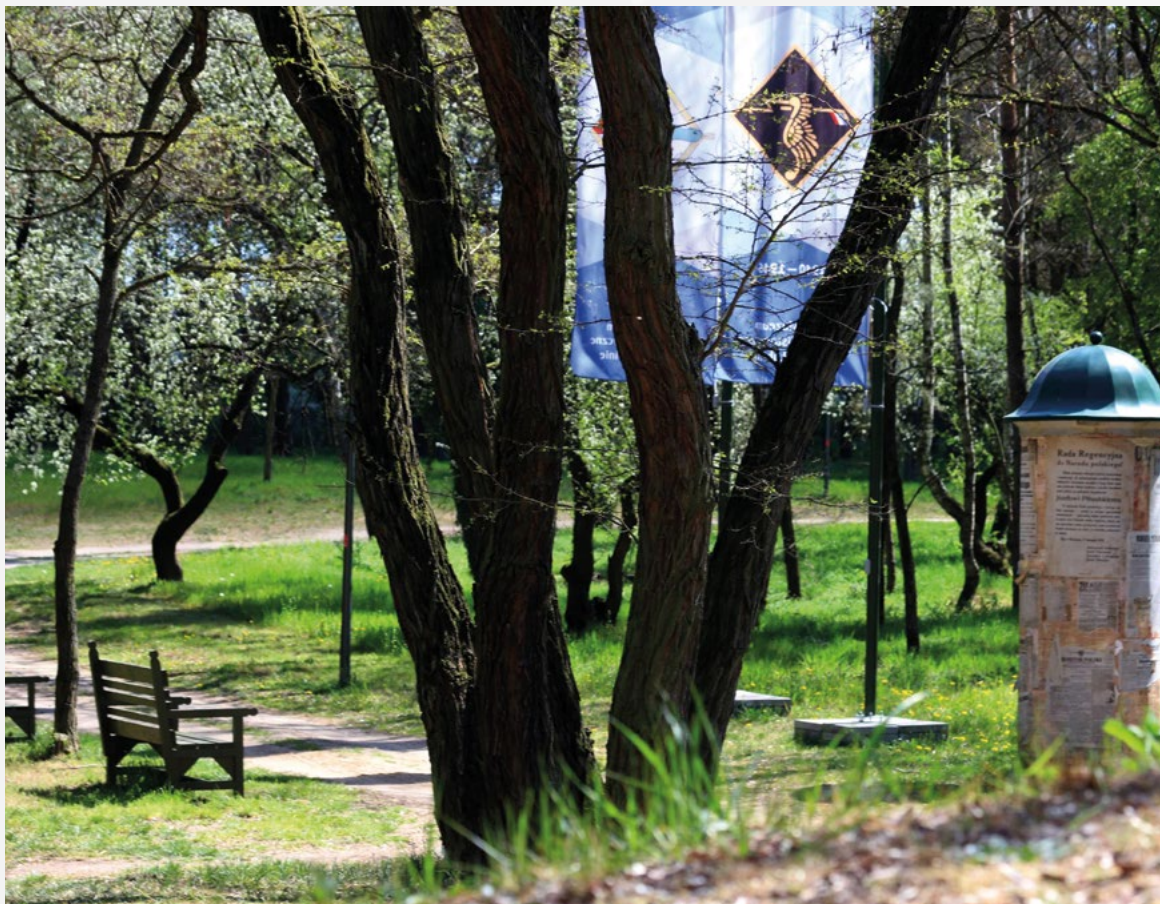
Park Leśny

To miejsce spacerów, rekreacji i lekcji historii dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Usytuowany jest na os. Przylesie, między ulicami: Kwiatową, Wrzosową i Gajową. Zajmuje powierzchnię ponad 27 hektarów.

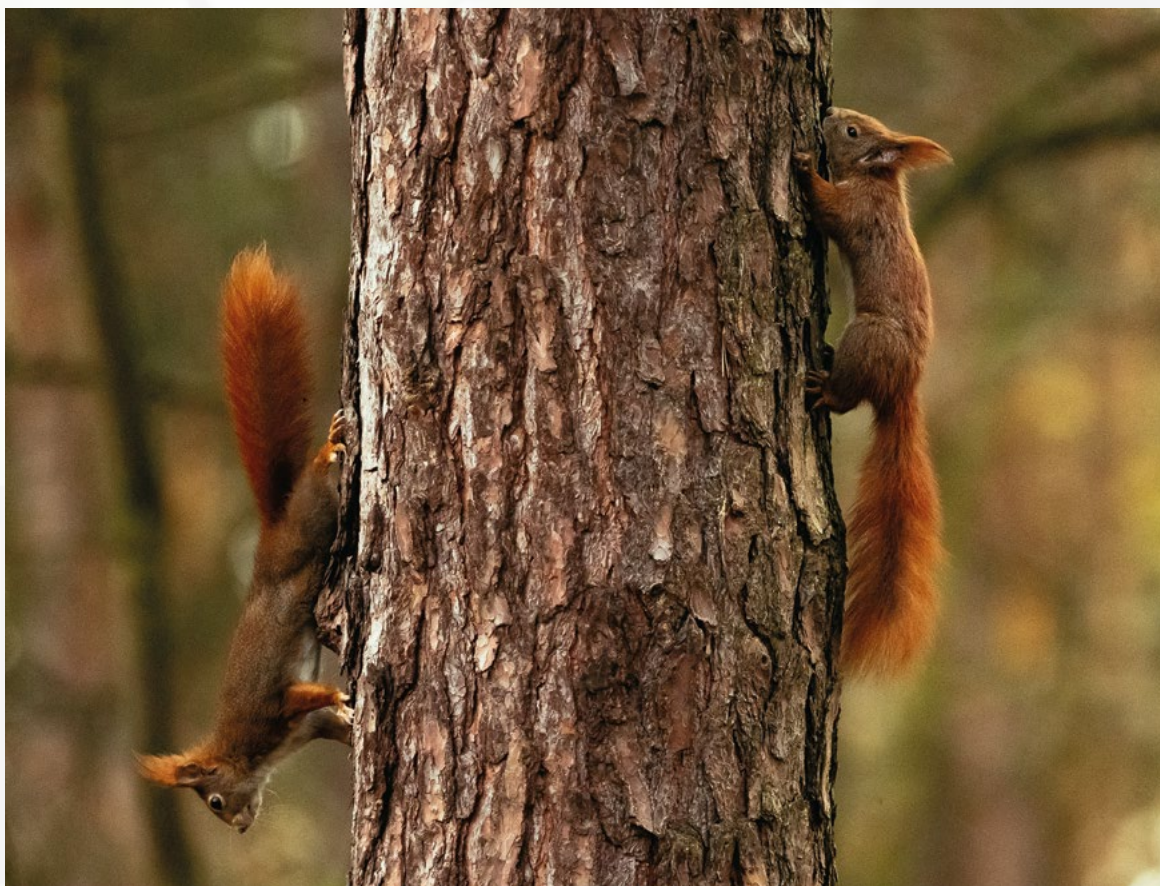
W 2018 roku w ramach zadania pn. „Adaptacja terenu Parku Leśnego na realizację projektu Park Militaryny w Lubinie” dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury, Muzeum Historyczne w Lubinie podjęło się rewitalizacji parku i stworzenia w nim m.in. muzeum plenerowego. W tym celu zaadaptowane na przestrzeń muzealną zostały zabytkowe ziemne i murowane budowle wchodzące w skład kompleksu strzelnicy artyleryjskiej. W jej obrębie powstała ścieżka edukacyjna **Wielka Wojna**, na którą składają się wybudowane w ramach projektu okopy, kontenery i zabytkowe wagony.

W celach wystawienniczych wykorzystywane są również cztery poradzieckie bunkry. Po remoncie stały się przestrzenią, w której prezentowane są wystawy czasowe w ramach wystawy stałej pn. **Okupacja sowiecka w Polsce 1939–1993**.

23 sierpnia 2019 roku na terenie Parku Leśnego otwarto park linowy oraz konstrukcję w kształcie krokodyla dla młodszych dzieci. W 2020 roku oddano do użytku kolejne atrakcje – balance park oraz interaktywną piaskownicę. Jest to miejsce rekreacji chętnie odwiedzane przez rodziny z małymi i starszymi dziećmi, młodzież, dorosłych, a także seniorów. Z parku linowego, krokodyla, balance parku i piaskownicy korzystają także szkoły i przedszkola.

Rodzinny Park Linowy

Na terenie Parku Leśnego mieści się Rodzinny Park Linowy. W 2019 roku od dnia otwarcia (23 sierpnia) do końca października skorzystało z niego prawie 50 tysięcy zwiedzających, natomiast w 2020 roku aż 127 tysięcy.

Park linowy tworzą dwie trasy o łącznej długości 260 metrów. Każda z nich składa się z 12 przesł o różnym stopniu trudności. W każdym przesłie zamontowano inny rodzaj przeszkody. Są to m.in. drabinki, krzesła, tunel, linki, szczudła. Przejście obu tras to świetna zabawa, ale i niezła gimnastyka.

Z myślą o najmłodszych dzieciach zaprojektowany został krokodyl, czyli drewniana konstrukcja w kształcie egzotycznego gada. Jego wnętrze, grzbiet, odnóża i ogon są pełne takich atrakcji, jak: ścianki wspinaczkowe, ślizgawka w formie tarki, punkty obserwacyjne i wiele innych.

W 2020 roku na terenie parku ustawiono dwa nowe elementy placu zabaw: balance park i interaktywną piakownicę.

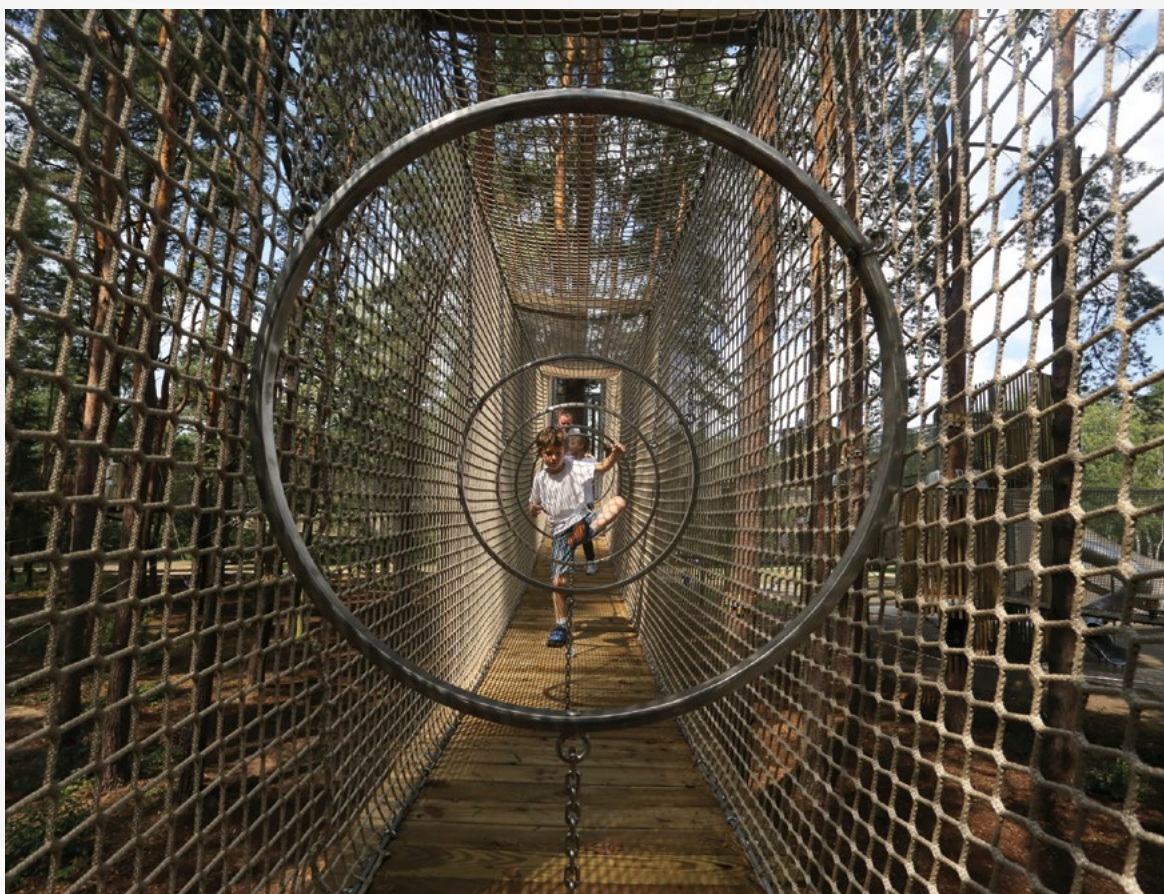
Mimo że park linowy w założeniu jest bezobsługowy, o bezpieczeństwo korzystających z obiektu dbają pracownicy Muzeum Historycznego w Lubinie.

Wstęp do parku linowego jest bezpłatny. Serdecznie zapraszamy!

Rodzinny Park Linowy

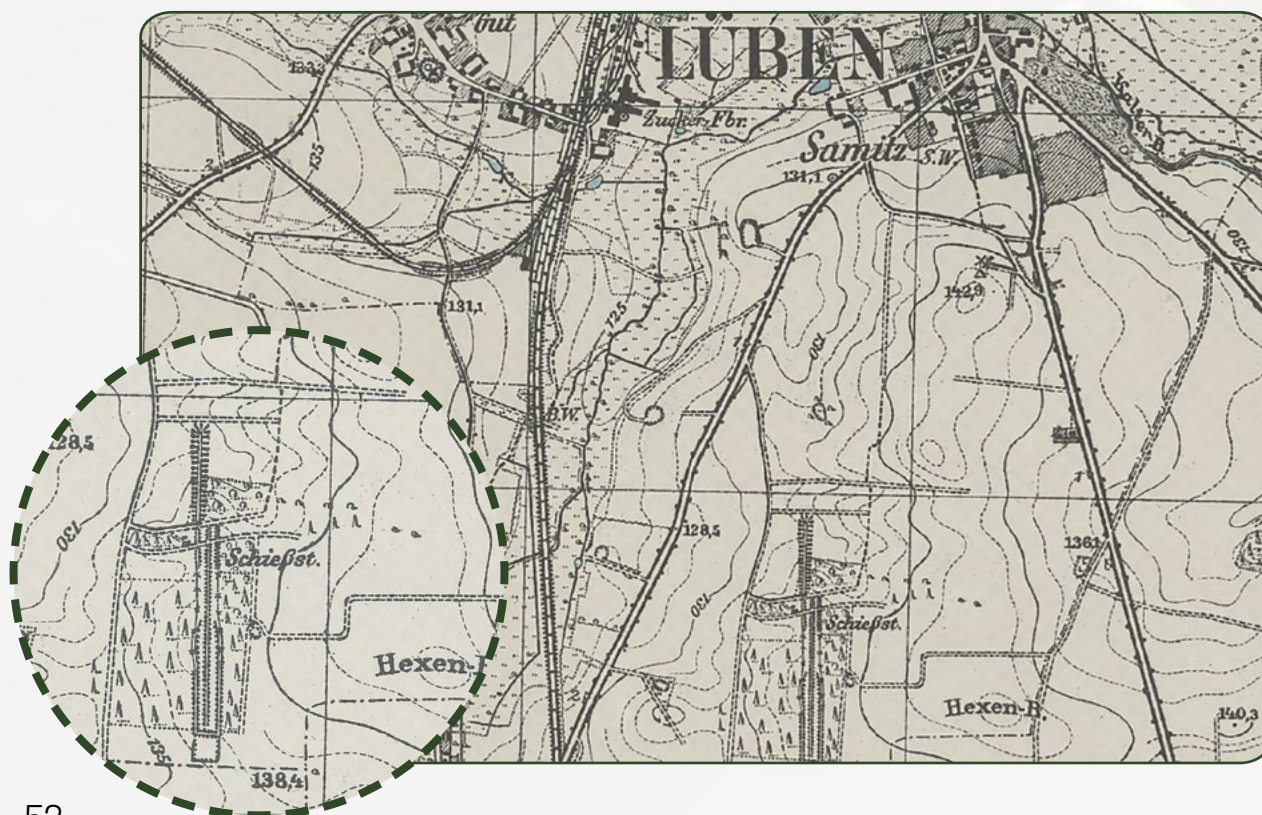
Zabytkowa strzelnica

W Parku Leśnym znajduje się zabytkowa strzelnica artyleryjska. Jest to zespół murtowanych i ziemnych budowli niegdyś służących wojskowym ćwiczeniom. Najstarsze elementy strzelnicy powstały w latach 30. XX wieku i przetrwały do czasów obecnych w stanie i skali rzadko spotykanych w przypadku tego typu militarnych obiektów.

W 1884 roku w Lubinie zaczęto budować koszar dla pruskich żołnierzy 4. Pułku Dragonów. Ich budowę zakończono w 1889 roku (teren i budynki koszar w tej chwili zajmowane są przez m.in.: Zespół Szkół nr 1 im. prof. Bolesława Krupińskiego oraz targowisko miejskie Skorpion). Po likwidacji wcześniej wspomnianej formacji wojskowej w 1919 roku w koszarach rezydowały kolejne jednostki. Od kwietnia 1934 roku była to jednostka pancerno-motorowa 9. Zmotoryzowanego Batalionu Rozpoznania, posługująca się m.in. bronią artyleryjską. By zapewnić żołnierzom miejsce do ćwiczeń terenowych, na obszarze wówczas poza obrębem miasta wybudowano strzelnicę artyleryjską. Składała się ona z obszernych torów strzelniczych (transzei) znajdujących się pomiędzy liniami nasypów ziemnych. Na nasypach umieszczone zostały murowane ekrany określające pionowy kierunek lotu pocisków. Zbudowane zostały także ceglane budynki magazynowe (na amunicję, broń oraz środki opatrunkowe).

Do 1945 roku obiekty użytkowane były przez niemieckie jednostki wojskowe, następnie przejęły je wojska radzieckie. W czasie użytkowania dzisiejszego parku przez Armię Czerwoną (do połowy lat 60. XX w.) powstały cztery bunkry, znajdujące się w północnym kwartale. Obecnie teren należy do Gminy Miejskiej Lubin. Od połowy 2018 roku część jego obszaru administrowana jest przez Muzeum Historyczne w Lubinie. Ziemne oraz murowane budowle wchodzące w skład kompleksu strzelnicy w dniu 9 października 2018 roku wpisane zostały do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Fragment mapy topograficznej w skali 1:25000, „Lüben 4663”, (Meßtischblätter), Wydawca: BerlinReichsamt für Landesaufnahme, Berlin 1934 r. Ze zbiorów Biblioteki Cyfrowej Polona

Zabytkowa strzelnica

Na ławce z bohaterem

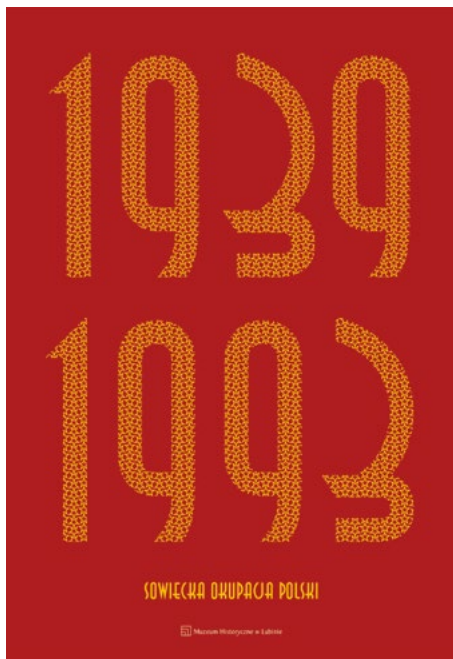
Wygodna ławka w parku a do tego krótka lekcja historii. Tak w skrócie można opisać projekt, którego realizację Muzeum Historyczne w Lubinie rozpoczęło w 2020 roku. Na początek w Parku Leśnym ustawiono kilkanaście stylowych drewnianych ławek. Docelowo ma ich być sto. Każda pomalowana na zielono, wygodna i opatrzona tabliczką z dedykacją dla ważnej postaci historycznej lub przypominającą o którymś z wydarzeń z historii Polski. Obok umieszczone są stojaki z tablicami informacyjnymi – biogramem zasłużonych dowódców lub żołnierzy albo notką na temat danego wydarzenia. Celem projektu jest przypomnienie obok słynnych bohaterów tych mniej znanych, a czasami prawie zupełnie nieznanych żołnierzy, marynarzy, lotników, którzy zasłużyli się na polu walki w jednej z XX-wiecznych wojen. Będą więc bohaterowie z Wielkiej Wojny, wojny polsko-bolszewickiej z 1920 roku oraz drugiej wojny światowej.

W ramach pierwszego etapu realizacji projektu w Parku Leśnym ustawionych zostało szesnaście ławek dedykowanych wybitnym wojskowym walczącym o wolność Polski w 1920 roku. Są wśród nich m.in. Stefan Dąb-Biernacki, Janusz Głuchowski, Jan Kowalewski, Gustaw Orlicz-Dreszer, Józef Piłsudski, Zygmunt Podhorski, Stanisław Wilhelm Radziwiłł, Tadeusz Rozwadowski, Kazimierz Rybicki czy Wiktor Thommée.

Okupacja sowiecka Polski 1939–1993

W poradzieckich bunkrach prezentowana jest wystawa stała zatytułowana *Okupacja sowiecka Polski 1939–1993*, na którą Muzeum Historyczne w Lubinie cyklicznie przygotowuje nowe ekspozycje czasowe – co roku inne, zawsze tematycznie związane z pobytom Armii Czerwonej na terenie Polski.

W Parku Leśnym znajdują się cztery bunkry, które wybudowali Sowieci stacjonujący w Lubinie po II wojnie światowej. Wówczas był to obszar poza miastem. Wojska radzieckie wykorzystywały go jako teren ćwiczebny i dysponowały nim do połowy lat 60. Po wyjeździe Armii Czerwonej z Lubina przez kilka dekad opuszczone, zamaskowane pomieszczenia niszczały, aż do 2018 roku. Wtedy administratorem parku zostało muzeum i zapadła decyzja o remoncie oraz przekształceniu dawnych obiektów militarnych w przestrzeń wystawienniczą.

Od 2019 roku w bunkrach mieści się ekspozycja stała, która w zamyśle jest cyklem czasowych wystaw

pod wspólnym tytułem *Okupacja sowiecka Polski 1939–1993*. W ramach tego cyklu w 2019 roku zaprezentowano następujące ekspozycje:

- 1945
- *Okupacja Sowiecka*
- *Zimna Wojna*
- *Wrzesień '39*.

W 2020 roku na cykl *Okupacja sowiecka Polski 1939–1993* składały się wystawy czasowe zatytułowane:

- *Sowieckie piekło*
- *Deportacje*
- *Zbrodnia katyńska*
- *Okupacja sowiecka lata 40. i 50.*
- *Okupacja sowiecka lata 60. i 70.*

Ścieżka edukacyjna *Wielka Wojna*

Najważniejszym elementem plenerowej części muzeum w Parku Leśnym jest stała wystawa poświęcona pierwszej wojnie światowej pomyślana jako ścieżka edukacyjna pt. *Wielka Wojna*. Składają się na nią okopy – takie jak te, w których wiele miesięcy spędzali żołnierze walczący na frontach I wojny światowej. Całości dopełniają wagony i kontenery, w których znajduje się dalsza część ekspozycji poświęconej walkom toczonym w latach 1914–1918.

Wystawa zaczyna się od punktu poboru do Legionów Polskich, dalej można zobaczyć część ćwiczebną, okopowe kwatery żołnierzy, kuźnię, kwaterę oficera, kaplicę polową i szpital polowy.

W wyłożonych drewnianymi palami oraz blachą falistą okopach umieszczone zostały informacje o najważniejszych bitwach Wielkiej Wojny, a także gazety z lat 1914–1918. W kontenerach wystawowych prezentowane są m.in. wykazy nazwisk rannych, poległych i zaginionych, listy do żołnierzy i te pisane przez nich, a także fragmenty archiwalnych filmów kręconych na froncie. Ścieżkę zamyka galeria grafik wojennych Leona Wyczółkowskiego, czołowego przedstawiciela Młodej Polski w nurcie malarstwa realistycznego.

Do aranżacji wykorzystano wystawę *Przemyśl 1914–1919* ze zbiorów AP Przemyśl.

Ekspozycje stałe

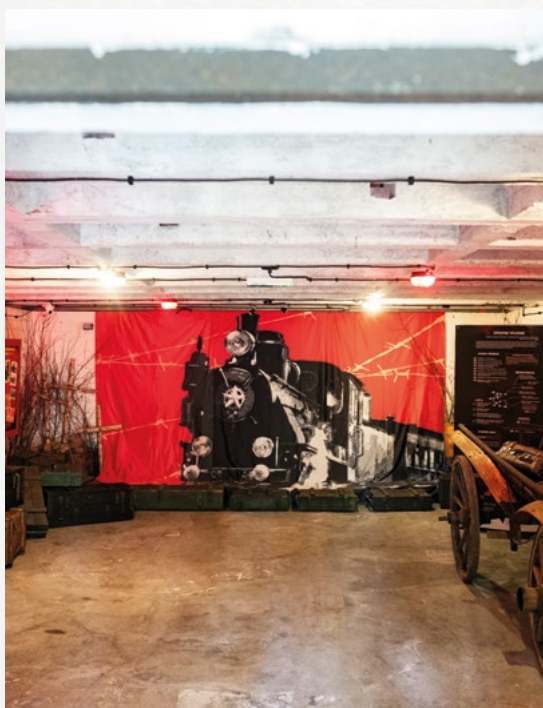
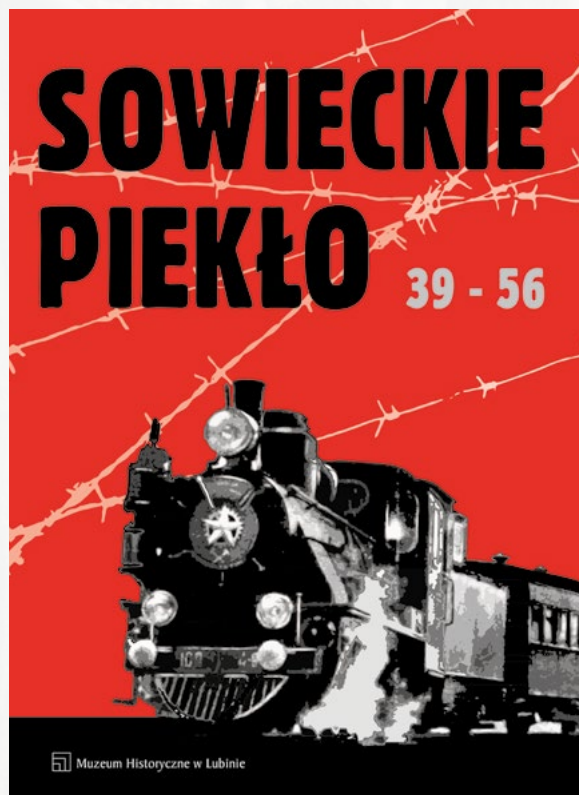
Wystawy w bunkrach

Okupacja sowiecka Polski 1939–1993 **Sowieckie piekło**

Park Leśny, bunkry
1 czerwca – 31 października 2020

W poradzieckich bunkrach prezentowana jest wystawa stała zatytułowana *Okupacja sowiecka Polski 1939–1993*, na którą Muzeum Historyczne w Lubinie przygotowuje nowe ekspozycję czasowe – co roku inne, zawsze tematycznie związane z pobytem Armii Czerwonej na terenie Polski. Tak też było w 2020 roku.

Sowieckie piekło to opowieść o agresji ZSRR na Polskę 17 września 1939 i aneksji okupowanego terytorium II Rzeczypospolitej. Mapy, informacje na planszach, zdjęcia i dokumenty oraz wycinki prasowe dotyczyły zdradzieckiego ciosu, jaki ZSRR zadał Polsce dwa tygodnie po agresji Niemiec. Wystawa przedstawiała sytuację na wschodnich terenach kraju w pierwszych dniach po napaści Sowieców. Duże wrażenie na zwiedzających robił wielkoformatowy baner: pociąg na czerwonym tle – symbol zsyłki Polaków za wschodnią granicę.

Wystawy w bunkrach

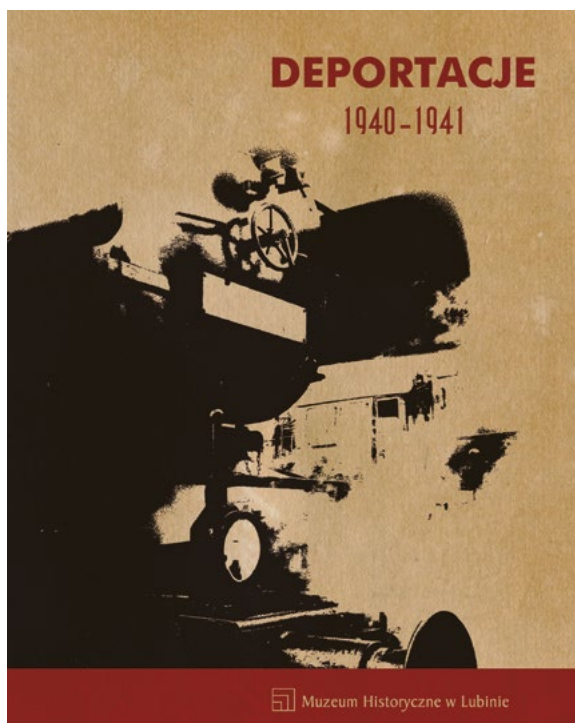

Okupacja sowiecka Polski 1939–1993 **Deportacje**

Park Leśny, bunkry
1 czerwca – 31 października 2020

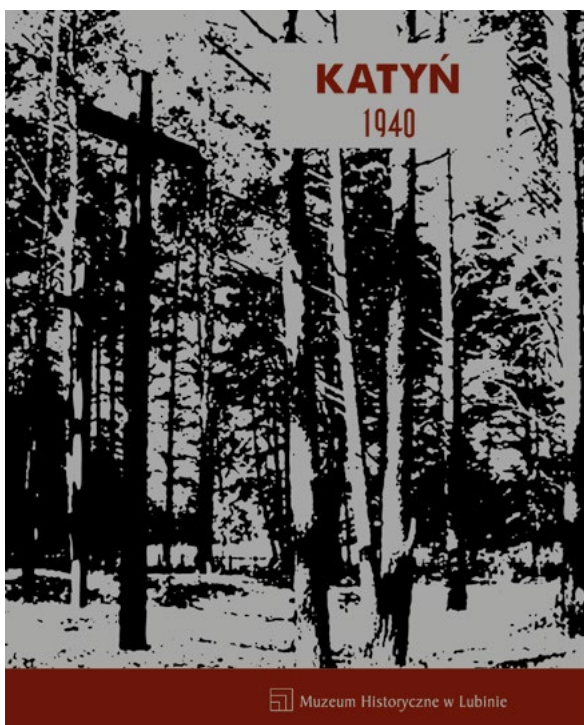
W poradzieckich bunkrach prezentowana jest wystawa stała zatytułowana *Okupacja sowiecka Polski 1939–1993*, na którą Muzeum Historyczne w Lubinie przygotowuje nowe ekspozycje czasowe – co roku inne, zawsze tematycznie związane z pobytem Armii Czerwonej na terenie Polski. Tak też było w 2020 roku.

Druga część ekspozycji poruszała temat deportacji ludności polskiej w głąb Związku Radzieckiego. Po napadzie Sowietów na Polskę we wrześniu 1939 roku tysiące naszych rodaków zostało wywiezionych do Kazachstanu lub na Sybir. Wystawa pokazywała, w jakich warunkach dzieci, kobiety, starcy spędzali kilka lat w sowieckiej niewoli – głód, zimno i katorżniczą pracę przetrwali tylko nieliczni. Zwiedzający mogli wysłuchać wspomnień Dolnoślązaków, którzy przeżyli II wojnę światową w niewoli w ZSRR.

* Audiowizualna część wystawy: Przemysław „Bemol” Czech

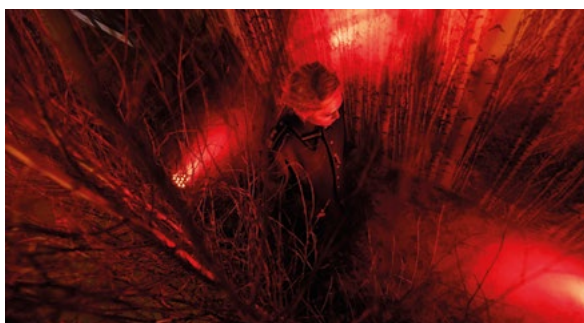
Okupacja sowiecka Polski 1939–1993 Zbrodnia katyńska

Park Leśny, bunkry

1 czerwca – 31 października 2020

W poradzieckich bunkrach prezentowana jest wystawa stała zatytułowana *Okupacja sowiecka Polski 1939–1993*, na którą Muzeum Historyczne w Lubinie przygotowuje nowe ekspozycję czasowe – co roku inne, zawsze tematycznie związane z pobytem Armii Czerwonej na terenie Polski. Tak też było w 2020 roku.

Trzecia część ekspozycji nosiła tytuł *Zbrodnia katyńska*. Poświęcona była zbrodni wojennej, jakiej dokonało NKWD w 1940 roku i jej ofiarom – ponad 20 tysiącom polskich oficerów wywiezionych i zamordowanych na terenie ZSRR. W Lesie Katyńskim w masowych grobach pochowano ponad cztery tysiące Polaków zabitych strzałem w tył głowy. Pozostali zostali zgładzeni w ten sam sposób w innych miejscowościach Związku Radzieckiego. Wystawa przedstawia m.in. ostatnie chwile życia oficerów Wojska Polskiego i przejmujący moment egzekucji. Zwiedzający zazwyczaj wychodzili z tej wystawy w milczeniu.

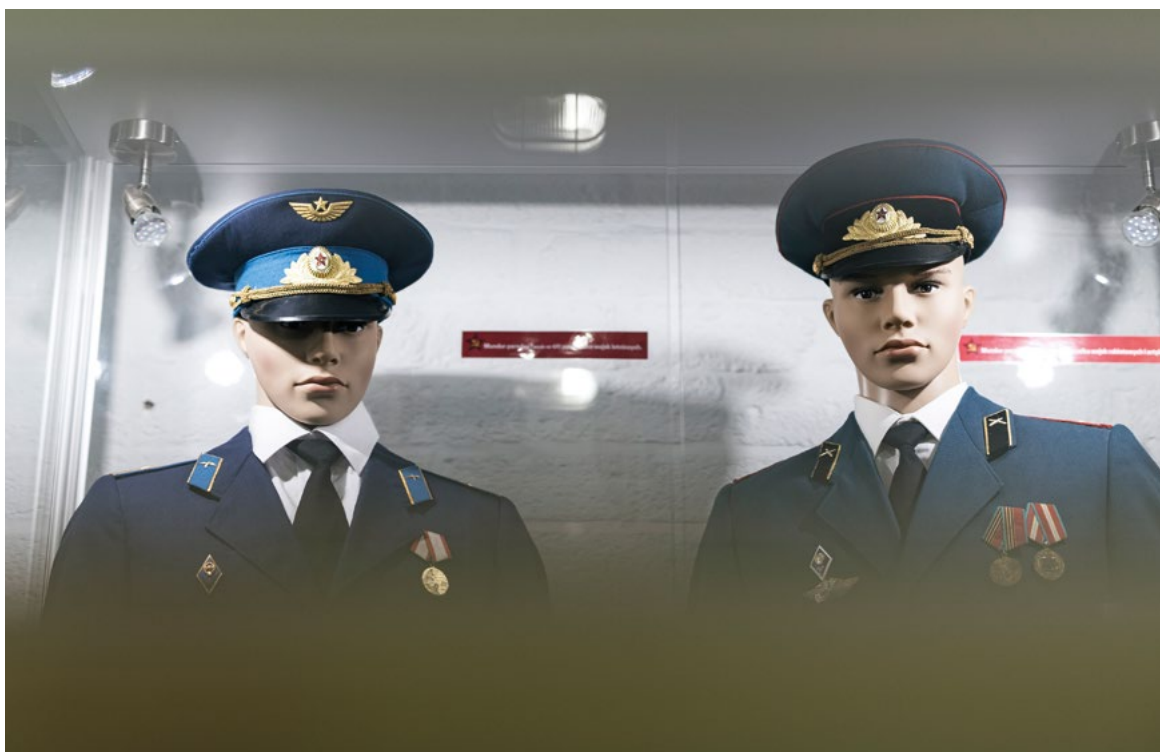
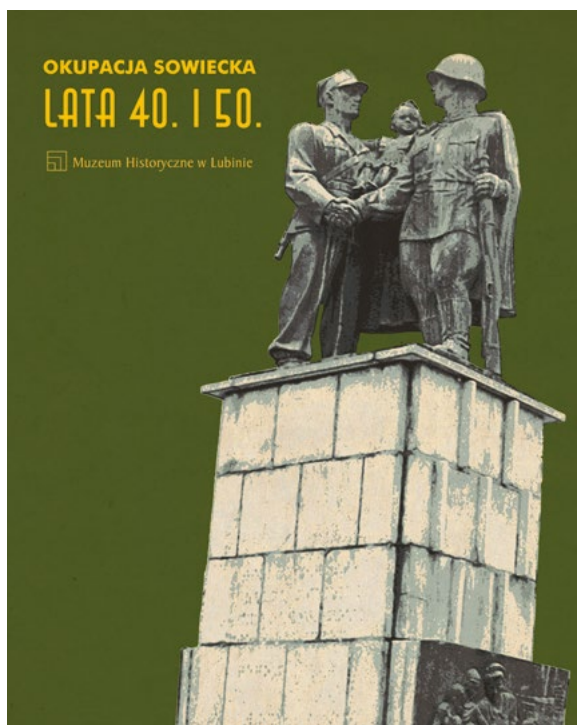
Okupacja sowiecka Polski 1939–1993 Lata 40. i 50.

Park Leśny, bunkry

1 czerwca – 31 października 2020

W poradzieckich bunkrach prezentowana jest wystawa stała zatytułowana *Okupacja sowiecka Polski 1939–1993* na którą Muzeum Historyczne w Lubinie przygotowuje nowe ekspozycję czasowe – co roku inne, zawsze tematycznie związane z pobytem Armii Czerwonej na terenie Polski. Tak też było w 2020 roku.

W bunkrze nr 3 prezentowana była ekspozycja dotycząca okupacji sowieckiej na ziemiach polskich w latach 40. i 50. XX wieku. Oprócz umundurowania radzieckich formacji wojskowych, zwiedzający mogli oglądać „Spis przedsiębiorstw, które na podstawie decyzji G.K.O (radzieckiego Państwowego Komitetu Obrony) podlegają wywozowi do ZSRR”. To kilkudziesięciostronicowy wykaz polskich firm, zakładów produkcyjnych i usługowych oraz ich wyposażenia, które Rosjanie zagrabili i przewożąc do Związku Radzieckiego.

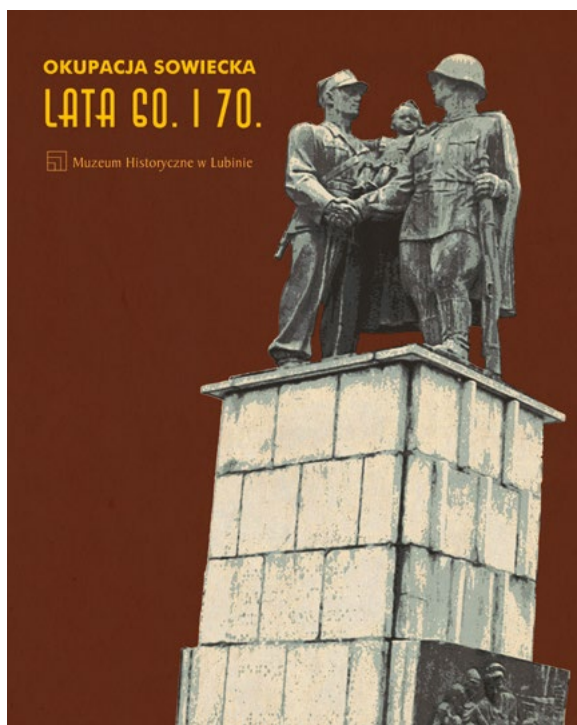
Okupacja sowiecka Polski 1939–1993 Lata 60. i 70.

Park Leśny, bunkry

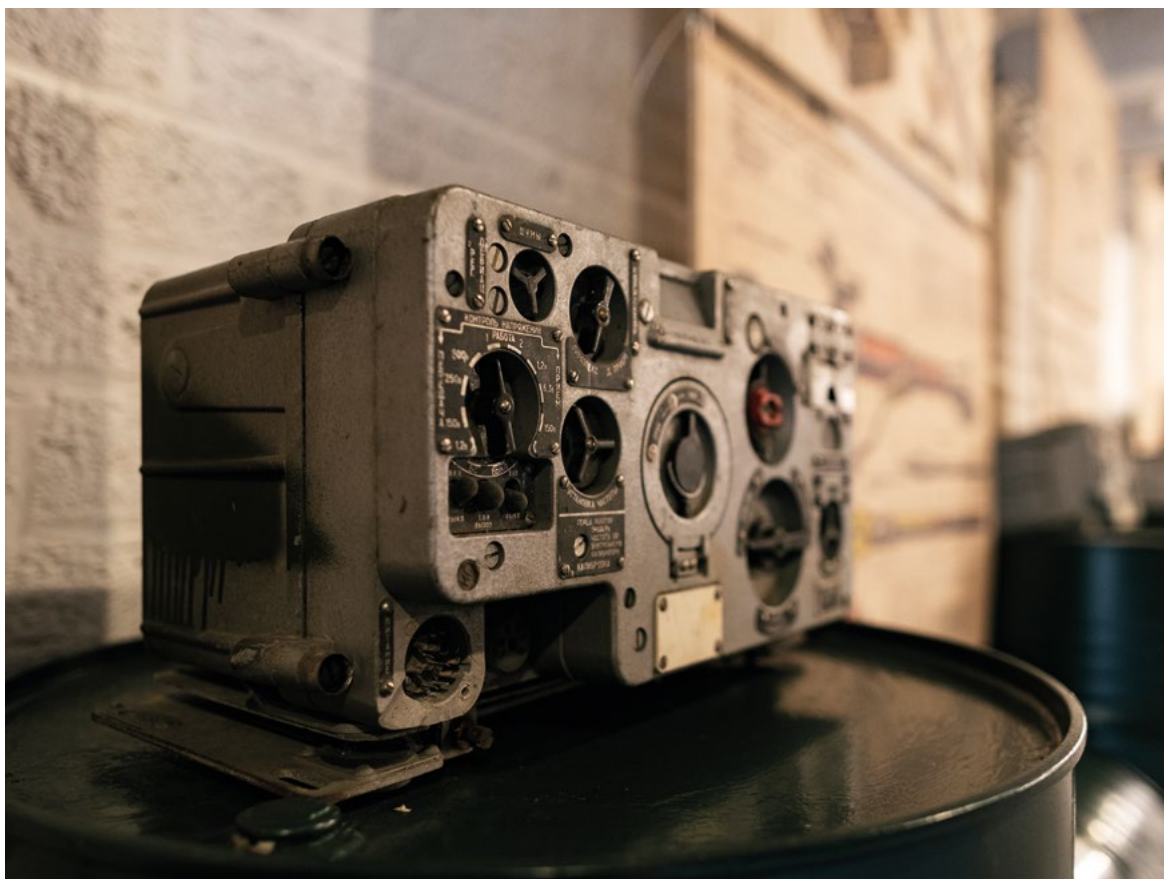
1 czerwca – 31 października 2020

W poradzieckich bunkrach prezentowana jest wystawa stała zatytułowana *Okupacja sowiecka Polski 1939–1993* na którą Muzeum Historyczne w Lubinie przygotowuje nowe ekspozycję czasowe – co roku inne, zawsze tematycznie związane z pobytem Armii Czerwonej na terenie Polski. Tak też było w 2020 roku.

W bunkrze nr 4 znalazła się ekspozycja poświęcona zimnej wojnie w latach 60. i 70. XX wieku, zwłaszcza widzianej z polskiej perspektywy. Na wystawę składały się m.in. umundurowanie radzieckich formacji lotniczych, broń, sprzęt radiolokacyjny, materiały multimedialne oraz mapa przedstawiająca rozmieszczenie Północnej Grupy Wojsk Armii Radzieckiej (PGWAR) na terenie Polski. Kolejnym ciekawym elementem tej wystawy była mapa pokazująca hipotetyczny atak NATO na Polskę jako jeden z krajów socjalistycznych.

Wystawy plenerowe

W obcych mundurach. Polacy – jeńcy I wojny światowej

Park Leśny, wystawa plenerowa
1 czerwca – 31 października 2020

Wystawa prezentowała losy żołnierzy polskiego pochodzenia, którzy walcząc w ramach armii zaborczych w latach I wojny światowej, nierzadko stawali naprzeciw siebie na polu walki, a po przegranej bitwie trafiali do niewoli w różnych państwach. Ich dzieje pokazane zostały na szerokim tle sytuacji na świecie w chwili wybuchu i w trakcie światowego konfliktu z lat 1914–1918. Ekspozycja na konkretnych przykładach przedstawiała warunki, w jakich znalazło się ok. 400 tys. Polaków – żołnierzy państw zaborczych w obozach jenieckich utworzonych przez Austro-Węgry, Francję, Niemcy, Rosję i Włochy, poczynając od momentu dostania się do niewoli, poprzez długotrwałą nierzadko izolację, aż po powrót do kraju. Zdjęcia, fragmenty z ówczesnych gazet, listy i archiwalne dokumenty umieszczono na wielkoformatowych planszach. Wystawa pochodziła z Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach.

* Gościenna wystawa Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach

Wystawy plenerowe

Bitwa o Anglię – Za wolność waszą i tylko waszą

Park Leśny

10 lipca – 31 października 2020

Pierwszy raz w historii tak wielka bitwa rozgrywała się wyłącznie w przestworzach. Za to nie pierwszy raz polscy żołnierze walczyli nie tylko o swoją wolność. Bitwa o Anglię, bo o niej mowa, to jedna z najjaśniejszych kart w historii polskiej wojskowości. Choć nieba nad Wielką Brytanią broniło w sumie „zaledwie” 145 polskich pilotów (większość służyła w brytyjskich dywizjonach), to ich zasługi do dziś budzą podziw zachodnich aliantów.

Właśnie tym niezwykle ludzkiem, z których 28 bardzo młodo oddało życie, poświęcona była wystawa *Bitwa o Anglię – Za wolność waszą i tylko waszą* prezentowana w 2020 roku w Parku Leśnym w Lubinie. Przygotowana przez Muzeum Historyczne ekspozycja przedstawiała niezwykle historie polskich asów przestworzy i ich alianckich przyjaciół. Pozwalała prześledzić przebieg kampanii wrześniowej z perspektywy Polskich Sił Powietrznych, następnie pokazywała przedzieranie się polskich pilotów przez Rumunię do Francji, a potem do Wielkiej Brytanii, wreszcie samą bitwę o Anglię. Odwiedzający wystawę mogli się dowiedzieć, w jakich warunkach żyli polscy i angielscy lotnicy. Mogli też zobaczyć modele samolotów biorących udział w walce o wolność Anglii, a w efekcie całej Europy. Prawdziwą gratką była replika samolotu myśliwskiego Hawker Hurricane – takiego, jakim latali Polacy.

Wystawa, którą obejrzał m.in. Jonathan Knott, były ambasador Wielkiej Brytanii w Polsce, przyciągnęła do Parku Leśnego tysiące zwiedzających nie tylko z Dolnego Śląska, ale z całej Polski, a nawet z zagranicy.

Wpis Ambasadora Wielkiej Brytanii Jonathana Knotta w Kronice wystawy

„Nigdy w dziejach ludzkich konfliktów tak liczni nie zawdzięczali tak wiele tak nielicznym”.
Dziękuję za podzielenie się tym ważnym fragmentem naszej polsko-brytyjskiej historii, naszym braterstwem broni. Widząc, że pamięć o polskich pilotach, którzy walczyli o naszą i waszą wolność, jest wciąż pielęgnowana, jesteśmy niezmiernie dumni i wdzięczni. Nie zapominajmy – Pamiętamy!

Wystawy plenerowe

100. rocznica obrony Europy przed komunizmem

Park Leśny, wystawa plenerowa
14 sierpnia – 31 października 2020

Z okazji 100-lecia Bitwy Warszawskiej i wojny polsko-bolszewickiej Muzeum Historyczne w Lubinie przygotowało wystawę plenerową poświęconą tym wydarzeniom. Uznawana za jedną z 18 najważniejszych w dziejach świata Bitwa Warszawska zdecydowała nie tylko o ocaleniu wolności dopiero co odzyskanej przez Rzeczpospolitą, ale także o zatrzymaniu bolszewickiego pochodu na Zachód Europy. Wielkoformatowe wydruki przedstawiały polskie i radzieckie plakaty propagandowe z 1920 roku oraz sceny z inscenizacji bitwy rozegranej na przedpolach stolicy Polski. Ekspozycję mogli podziwiać wszyscy wchodzący na teren Parku Leśnego lub wychodzący z niego bramą od strony ul. Kwiatowej.

Dolnośląski szlak dawnego rzemiosła – kultywowanie zapomnianych zawodów

Park Leśny, wystawa plenerowa
11 września – 31 października 2020

Wystawa powstała z okazji Europejskich Dni Dziedzictwa 2020. Muzeum Historyczne w Lubinie, które było organizatorem imprezy, przygotowało też ekspozycję prezentującą przykłady tradycyjnych zawodów oraz rzemiosła artystycznego. Na planszach można było zobaczyć, jak wyglądały warsztat bednarza, pracownia garncarza, kuźnia czy dawny zakład tkacki. Fotografie przedstawiały też rzemieślników w trakcie pracy. Bohaterami zdjęć byli artyści i rzemieślnicy głównie z Dolnego Śląska, kultywujący dawne tradycje kulturowe. Wśród prezentowanych przykładów ginących zawodów znalazły się m.in.: garncarstwo, kowalstwo, bednarstwo, tkactwo, zdobnictwo na szkle.

Działalność edukacyjna

Warsztaty muzealne

Jedną z głównych form oferty Muzeum Historycznego w Lubinie są działania o edukacyjnym charakterze, adresowane do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych. Są to przede wszystkim stałe cykle oraz okazjonalne zajęcia warsztatowe realizowane w trakcie ferii zimowych – Akcja Ferie, wakacji letnich – Wakacje w Muzeum i podczas imprez plenerowych, takich jak m.in. Noc Muzeów czy Europejskie Dni Dziedzictwa.

W Muzealnej Akademii

W roku 2020 podstawową ofertę edukacyjną muzeum tworzył całoroczny cykl pt. „Muzealna Akademia Młodego Artysty”, w ramach którego odbywały się warsztaty artystyczno-historyczne adresowane do dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów szkół podstawowych. W pierwszym kwartale (styczeń–marzec) chętni do uczestnictwa w zajęciach mogli skorzystać z trzech tematów (Legenda o Lubinie, Historia zabawek cz. I – starożytność i średniowiecze oraz Zimowy krajobraz Lubina). Zajęcia rozpoczynały się prezentacjami multimedialnymi zawierającymi najważniejsze historyczne informacje wraz z wyjaśnieniem terminologii i ważnych zagadnień danego tematu. Następnie elementem spotkań były wspólne rozmowy zakończone inspirującymi wnioskami oraz refleksjami. Kulminacyjna, czyli warsztatowa, część spotkania rozpoczynała się od przedstawienia przykładowego wzoru do wykonania plastycznego zadania, wskazania miejsca pracy i omówienia przygotowanych materiałów.

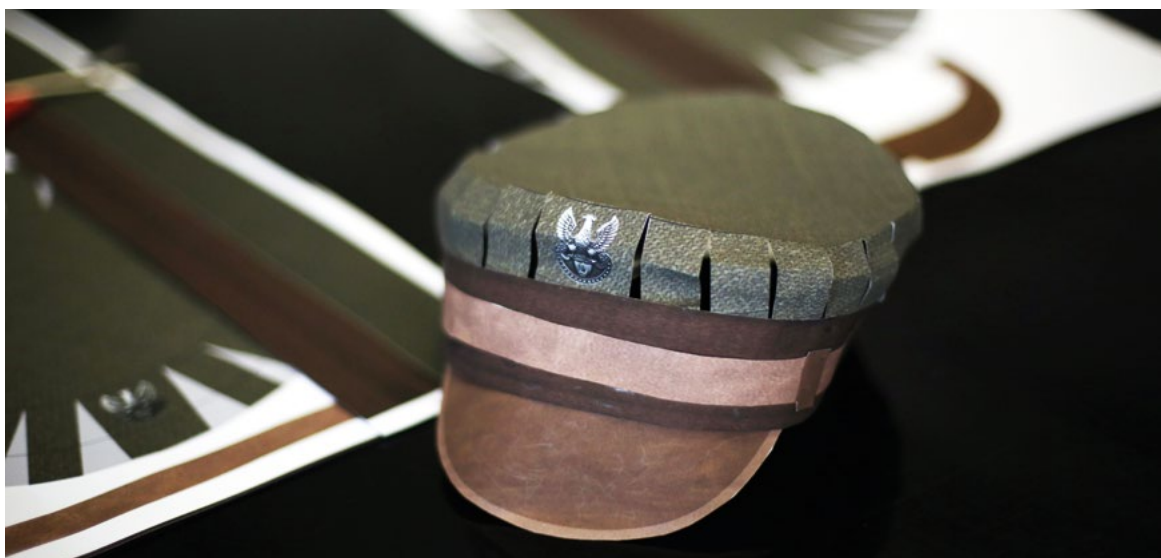
Akcja Ferie 2020

W okresie ferii zimowych (11–18 lutego) Muzeum Historyczne w Lubinie przygotowało propozycję kreatywnych zajęć dla najmłodszych spędzających ten czas w mieście. Dzieci, które pojawiły się wówczas w muzeum, mogły uczestniczyć między innymi w warsztatach plastycznych inspirowanych animowanymi bajkami, takimi jak: *Przygody Bolka i Lolka*, *Reksio* czy *Miś Uszatek*. Po obejrzeniu danej bajki uczestnicy warsztatów tworzyli własnoręcznie jej bohatera z różnorodnych materiałów plastycznych. Były to prace rękodzielnicze, które dały możliwość poznania różnorodnych technik i materiałów do ich wykonania. Odbływały się także zajęcia zręcznościowe i taneczne, a dla zorganizowanych grup przedszkolnych warsztaty plastyczno-historyczne. Ponadto dzieci poznały modę lat 70. i 80. XX wieku. Dowiedziały się kilku ciekawostek dotyczących ubrań z tamtych czasów, a także stworzyły wspólny pokaz wraz z prezentacją samodzielnie skomponowanej kreacji. Był też wspólny teatrzyk oraz kuratorskie zwiedzanie muzealnych ekspozycji.

Warsztaty podczas Nocy Muzeów

Podczas Nocy Muzeów 2020 (14–16 sierpnia), odbywającej się pod hasłem 100. rocznicy obrony Europy przed komunizmem, muzeum przygotowało dla dzieci oraz młodzieży ofertę tematycznych warsztatów historyczno-plastycznych realizowanych w budynku ratusza. Uczestnicy zajęć pt. „Polskie czapki wojskowe” i „Barwy wolności” mieli do wyboru wykonanie polskiej czapki wojskowej „maciejówki”, zakładki do książki w formie wojskowego pagonu oraz białą-czerwoną, patriotyczną opaskę na ramię. Poza działaniem plastycznym uczestnicy dowiedzieli się o historycznym pochodzeniu czapki „maciejówki” oraz pagonu. Zajęcia odbywały się w przestrzeni Galerii Ratuszowej, w otoczeniu okazjonalnej ekspozycji *Bitwa Warszawska*.

W słowiańskim grodzie

Zajęcia warsztatowe podczas lubińskiej odsłony Europejskich Dni Dziedzictwa 2020 (11–13 września) miały miejsce w Parku Leśnym, a dokładnie na placu znajdującym się w jego zachodniej części, gdzie powstał gród słowiański wraz z osadą rzemieślniczą. W kilkunastu stylizowanych na średniowieczne konstrukcje namiotach odbywały się rzemieślnicze prezentacje zapomnianych zawodów, ważnych w wiekach średnich (m.in.: kowalstwo, garncarstwo, kaletnictwo, plecionkarstwo, skórnictwo). Uczestnicy wydarzenia mieli niepowtarzalną możliwość aktywnego uczestnictwa w żywej lekcji historii. W ramach słowiańskiego grodu zrealizowane zostały warsztaty artystyczno-historyczne inspirowane codziennością sprzed mniej więcej tysiąca lat. Na zainteresowanych czekały następujące stanowiska warsztatowe:

- „Uzbrojenie drużyny Bolesława Chrobrego”, przy którym wykonywano tarczę woja ze sławetnej drużyny pierwszego króla Polski
- „Od gliny do garnka”, przy którym powstawały wczesnośredniowieczne naczynia
- „Pradawne pismo”, przy którym pokazany był alfabet dawnego prasłowiańskiego pisma runicznego, według którego wykonywano niepowtarzalną zawieszkę w kształcie inicjału swojego imienia.

W zajęciach uczestniczyły całe rodziny, kreatywnie spędzając czas razem i jednocześnie odbywając wędrowkę do początków państwa polskiego. Uzupełnieniem edukacyjnego charakteru imprezy była „Słowiańska Strefa Aktywności” – przestrzeń zręcznościowych, tradycyjnych zabaw (tor przeszkód, przeciąganie liny, równoważnia, słowiański basketball, koszykówka, wielkoformatowa gra w kółko i krzyżyk...).

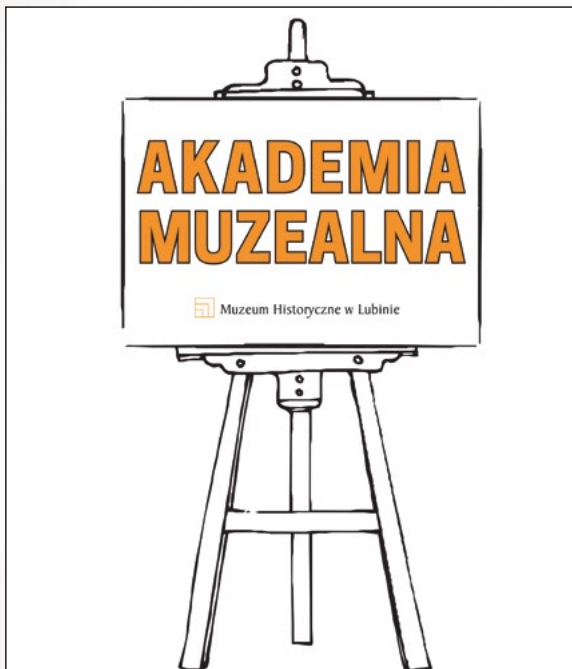
Dorośli i młodzież w Akademii

Akademia Muzealna to warsztaty łączące zagadnienia historyczne, artystyczne, etnograficzne i rzemieślnicze. W 2020 roku uczestnicy zapoznani zostali z szeroką gamą technik twórczego wyrazu. W zajęciach realizowanych dwa razy w miesiącu (co drugi czwartek) brała udział młodzież i osoby dorosłe.

„Na szkłe malowane” to temat zajęć, na których zebrani poznali techniki malarstwa starych obrazów ludowych. Praktyczną część spotkania poświęcono technice malarstwa na szkło – witrażom. Motyw przewodni stanowiły wzory ludowe z różnych regionów Polski.

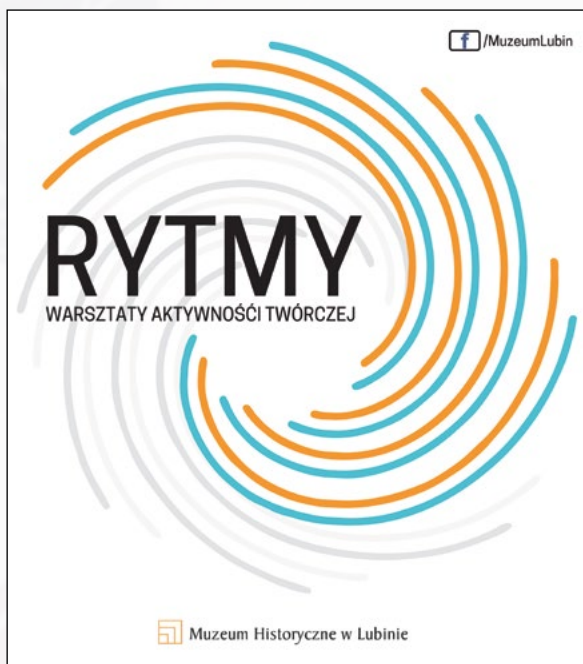
Podczas warsztatów „Mozaika szklana” uczestnicy stworzyli mozaikową kompozycję poprzez zestawienie ze sobą szklanych elementów. Głównym motywem prac była architektura Antonio Gaudiego.

Zajęcia trwały od stycznia do marca, odbyło się 5 spotkań, w których jednorazowo uczestniczyło ok. 15 osób.

Muzealne Rytm

Twórcza aktywność „Rytmy” to projekt polegający na prowadzeniu zajęć pozalekcyjnych w formie warsztatów dla dzieci w wieku szkolnym z klas I–III szkoły podstawowej. Założeniem zajęć było łączenie różnorodnych dziedzin artystycznego wyrazu poprzez zabawę. Miała ona charakter twórczy, prowadziła do samodzielnej aktywności, rozwijała i wzbogacała doświadczenia oraz indywidualne zdolności dzieci. Uczestnicy zajęć doskonalili kreatywność w zakresie muzyki, ekspresji ruchu, sztuk wizualnych oraz teatru.

W 2020 roku spotkania obejmowały: teatr pacynkowy, teatr małego aktora, taniec, poznawanie innych kultur dzięki opowieściom i bajkom, zajęcia muzyczne z tworzeniem własnych instrumentów, zabawy integracyjno-ruchowe oraz zajęcia plastyczne. Celem warsztatów było także rozwijanie

zmysłu estetycznego oraz umiejętności wyrażania swoich przeżyć emocjonalnych za pomocą sztuki w różnorodnej formie.

Spotkania miały się odbywać przez cały rok, dwa razy w miesiącu w godzinach 16–18. Jednak z powodu pandemii przeprowadzone zostały w styczniu i lutym oraz we wrześniu i październiku w Galerii Ratuszowej Muzeum Historycznego w Lubinie lub w przestrzeni Parku Leśnego. Cykl bezpłatnych warsztatów przeznaczony był dla indywidualnych uczestników.

Środa jest foto – warsztaty fotograficzne

Rok 2020 rozpoczęliśmy wieczornym plenerem w Parku Leśnym w Lubinie. Było ciemno, wiał silny wiatr i padał deszcz. Okapturzeni i ciepło ubrani robiliśmy zdjęcia, czym się dało. Zapowiadał się bogaty w fotograficzne wyzwania czas.

Część fociarzy (czyli uczestników warsztatów) towarzyszy nam od początku istnienia warsztatów, czyli od 2018 roku. Nowi amatorzy fotografii co jakiś czas dołączają, otwierając nas na nowe, inne spojrzenia. Działamy wspólnie, ucząc się nawzajem obsługi sprzętów fotograficznych i siebie samych. Pomagają nam w tym zmienna pogoda i niezmienny uśmiech.

Fotografujemy, bo lubimy. To, co lubimy i tak, jak nam się podoba, poznając jednocześnie reguły i założenia konkretnych rodzajów fotografii. W restauracji Villa Cuprum w Lubinie przekonywaliśmy się, że zdjęcia potraw najlepiej robić przy świetle dziennym i przed zjedzeniem, a w Muzeum Historycznym, w jego części poświęconej historii obyczajowego życia miasta – że imprezy rodzinne oświetlone przyjemnym światłem lampki nocnej są nie lada wyzwaniem dla fotografa.

Pandemia zaskoczyła nas w trakcie pracy nad pierwszą wspólną wystawą pt. *Lubię w Lubinie*. Przestraszeni, z dnia na dzień pozamykani w domach, szukaliśmy ratunku każdy na swój sposób.

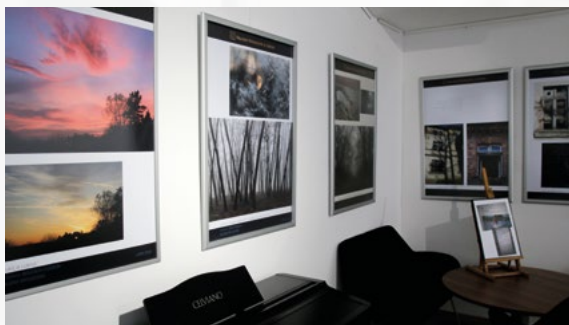
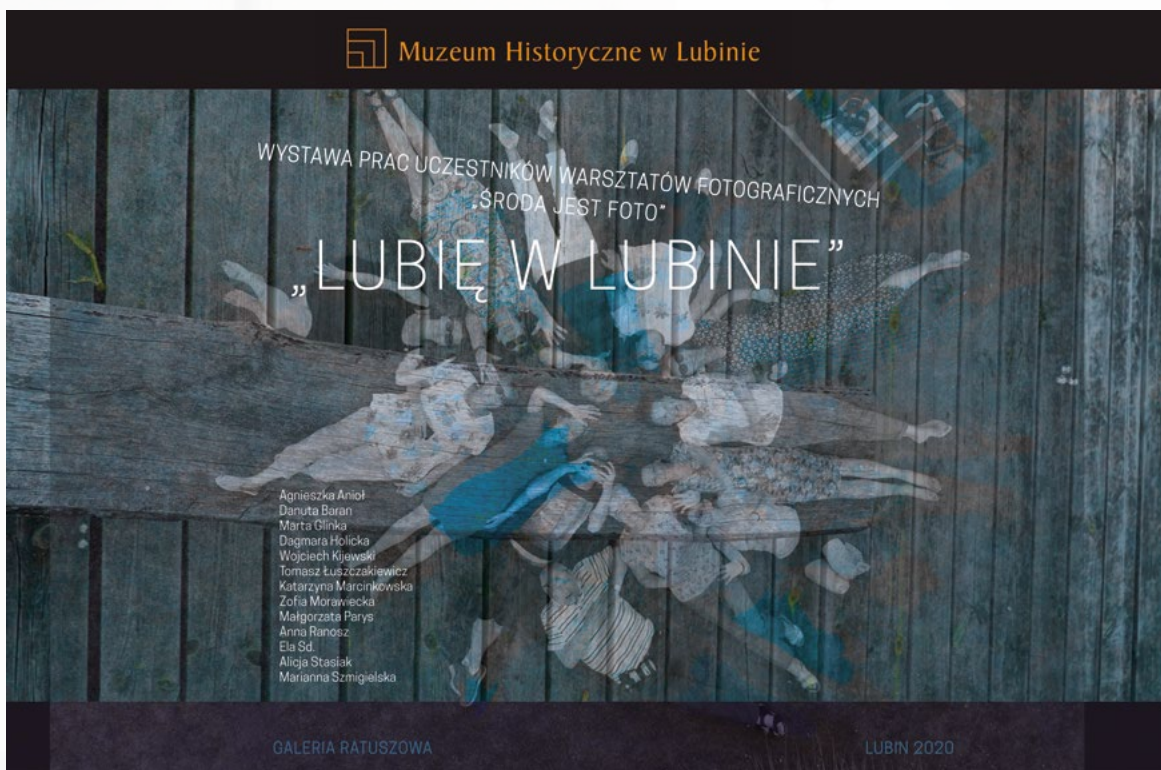
Środowe zadania domowe na profilu FB „Muzeum Lubin Warsztaty” rozwiązały problem. Spotykaliśmy się w myślach i w grupie fejsbukowej utworzonej przez fociarkę Katarzynę, dyskutując i wymieniając się doświadczeniami związanymi nie tylko z fotografią. Pozwoliło nam to przetrwać najtrudniejsze chwile i uświadomiło, że we wszystkim, co robimy, najważniejszy jest drugi człowiek.

Wernisaż wystawy *Lubię w Lubinie* odbył się w środę, 7 października w Galerii Ratuszowej Muzeum Historycznego w Lubinie. Powracająca pandemia sprawiła, że w skromnym otwarciu uczestniczyli tylko najbliżsi nam ludzie. Emocje spowodowane oglądaniem swoich prac w miejscu publicznym, wystawionych na uwagę obcych wyzwołyły ogromną radość i łyżę wzruszenia. Udało nam się połączyć wiele różnych spojrzeń na nasze miasto w piękną całość, a telewizyjna relacja z wernisażu zrobiona przez TV Regionalną, bogata w wypowiedzi naszych fociarzy przypominała, że to właśnie dzieci mówią najczęściej o rodzicach i nie słowa są tu najważniejsze.

Spotykamy się, kiedy to możliwe, w co drugą środę na jawie, w maseczkach rzecz jasna i regulaminowym odstępie, ale już żaden wirus w koronie czy bez nam nie przeszkodzi.

Warsztaty dla seniorów

Uniwersytet Senioralny – Rzemiosło Artystyczne to cykl spotkań ze sztuką rzemieślniczą i ludową, skierowany do seniorów powiatu lubińskiego. Zajęcia odbywały się w co drugi poniedziałek i wtorek miesiąca, uczęszczały na nie dwie grupy pań w liczbie 32.

Zajęcia ukierunkowane były na aktywną formę poznawania technik rzemieślniczych, w dużej mierze na manualne umiejętności i wykorzystanie własnej kreatywności. Warsztaty miały na celu przede wszystkim popularyzację rękodzieła artystycznego, rozwijanie aktywności twórczej i aktywności życiowej, a także satysfakcję z własnych dokonań.

Pierwszy temat zrealizowany w 2020 roku to „Mydełka glicerynowe – tabliczki zapachowe”. Uczestniczki wykonywały zapachowe mydełka i tabliczki, które zawierały naturalne dodatki: suszone zioła oraz aromatyczne olejki zapachowe. Kolejne zajęcia poświęcone były starożytnej technice rzemieślniczej, jaką jest makrama, czyli technika wiązania sznurków bez użycia igieł, drutów czy szydełka. Wymagała od uczestniczek skupienia, myślenia i koordynacji ruchów, mimo to była wspaniałą formą wypoczynku, dającą satysfakcję z tworzenia rzeczy użytecznych.

Tegoroczne zajęcia trwały od stycznia do marca – odbyło się 10 spotkań.

Kreatywne zadania dla najmłodszych... i najstarszych

Formą edukacji proponowaną przez Muzeum Historyczne w Lubinie dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych są także konkursy. Muzeum w roku 2020 skoncentrowało się na organizacji takich, które zachęcały do wykazania związku historii z teraźniejszością, uzmysłowienia potrzeby szacunku dla wiedzy i wrażliwości na piękno. Rolę łączenia estetycznych wartości z wiedzą historyczną oraz specyfiką miejsc funkcjonowania Muzeum Historycznego w Lubinie najlepiej spełniają tematyczne konkursy plastyczne. Takich właśnie projektów w ubiegłorocznej działalności lubińskiej placówki było kilka.

W kwietniu za pośrednictwem jednego z muzealnych profili facebookowych: Park Leśny – Park Linowy Lubin wystartowała pierwsza odsłona konkursu plastycznego dla najmłodszych pt. „Leśne opowieści”. Wówczas zadanie polegało na stworzeniu komiksowej opowieści, której bohaterami były zamieszkujące parkowy obszar wiewiórki. Kolejna edycja „Leśnych opowieści” ogłoszona została w maju. Tym razem tematem był wiosenny krajobraz parku, a techniką wykonania prac kolaż.

W październiku oraz listopadzie rozpoczęły się trzy konkursy, których tematyka wiązała się z tradycjami ludowymi oraz świadomością historyczną. Seniorzy zaproszeni zostali do wzięcia udziału w plastyczno-rękodzielniczej rywalizacji pn. „Retro Makatka”. Kolejny projekt pn. „Niepodległościowy kotylion” dotyczył przypadającego 11 listopada Narodowego Święta Niepodległości. Ostatni, przygotowany przez instytucję, konkurs w 2020 roku to II edycja przedsięwzięcia pn. „Tradycyjna ozdoba choinkowa”. Tematem zostały powszechne w europejskiej tradycji bożonarodzeniowej postacie anielskie. W zadaniu stworzenia przestrzennej ozdoby choinkowej mogły wziąć udział zarówno przedszkolaki, jak i młodzież i osoby dorosłe.

Działalność wydawnicza

Rocznik muzealny '19

red. Justyna Karlińska

W drugim numerze „Rocznika muzealnego” podsumowującego kolejny (2019) rok funkcjonowania Muzeum Historycznego w Lubinie Czytelnicy znajdą kompleksowy opis działalności naszej placówki. Będą to informacje na temat warsztatów i zajęć edukacyjnych, konferencji i publikacji naukowych, a przede wszystkim relacje z licznych wystaw oraz imprez organizowanych przez muzeum. „Rocznik muzealny” jest cykliczną publikacją przedstawiającą działalność Muzeum Historycznego w Lubinie w skali rocznej. Pierwszy numer ukazał się w 2019 roku.

Sport w Lubinie

Justyna Karlińska

Piłka nożna, piłka ręczna, łyżwiarstwo szybkie, ale też akrobatyka, szybownictwo, taekwon-do, boks i bilard. To tylko kilka dyscyplin uprawianych w stolicy polskiej miedzi. Sport to jedna z tych dziedzin życia, bez których Lubin nie mógłby się obejść. Niemal od początku, gdy do małego miasteczka na Dolnym Śląsku zaczęli napływać nowi mieszkańcy, rodziło się w nim i rozwijało życie sportowe. Po pięciu dekadach doczekało się ono opisu. Muzeum Historyczne w Lubinie wiosną 2020 roku wydało książkę Justyny Karlińskiej *Sport w Lubinie*. Publikacja liczy ponad 200 stron. Autorka przedstawiła na nich 31 różnych dyscyplin oraz kluby sportowe działające w mieście. Czytelnicy znajdą też biogramy kilku czołowych – byłych i obecnych – sportowców, którzy swoją karierę i życie osobiste związali z Lubinem. A są wśród nich postacie mocno utytułowane, znane zarówno na polskich, europejskich, jak i światowych arenach. Publikacja przybliża sylwetki m.in. Jacka Bodyka, Natalii Czerwonki, Bożeny Demczenko-Grzelak, Romualda Kujawy, Ireneusza Kurasia czy Katarzyny Żołędziewskiej-Jeżak. Książka zawiera wiele zdjęć oraz kalendarium najważniejszych wydarzeń sportowych po 1945 roku.

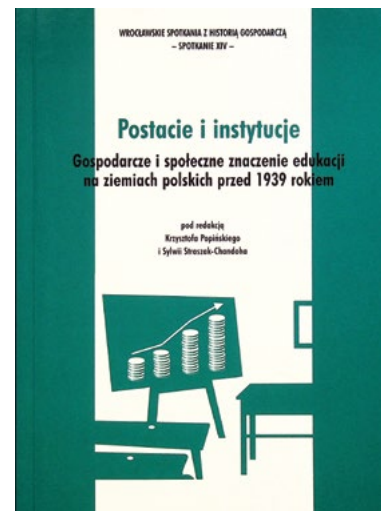

Postacie i instytucje. Gospodarcze i społeczne znaczenie edukacji na ziemiach polskich przed 1939 rokiem

red. Krzysztof Popiński, Sylwia Straszak-Chandoha

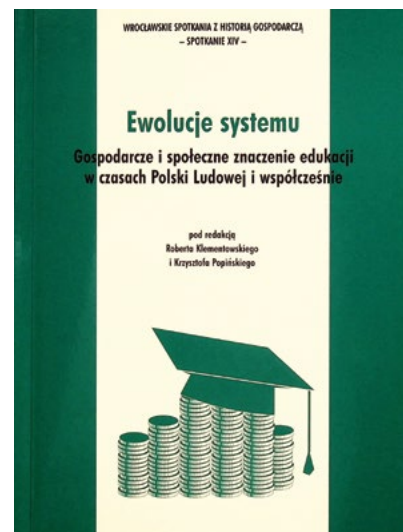
To pierwszy tom zbioru referatów wygłoszonych podczas XIV Wrocławskich Spotkań z Historią Gospodarczą. Książka ukazała się w serii Biblioteka Muzeum Historycznego w Lubinie. Poświęcona jest zagadnieniu edukacji. Prace przedstawiają różne inicjatywy w zakresie kształcenia na ziemiach polskich na przełomie XIX i XX w., które tworzyły podstawy przyszłego narodowego systemu edukacji. W publikacji opisane są zarówno konkretne instytucje (np. wkład Towarzystwa Starachowickich Zakładów Górniczych w rozwój edukacji w Starachowicach w okresie międzywojennym), jak i szczeble szkolnictwa (m.in. szkolnictwo handlowe, naftowe, zawodowe), a także sylwetki nauczycieli (np. Jan Sztolcman – ornitolog, podróżnik, działacz myśliwski, nauczyciel myśliwych). Tom zawiera trzynaście tekstów poświęconych edukacji na ziemiach polskich przed 1939 rokiem.

Ewolucje systemu. Gospodarcze i społeczne znaczenie edukacji w czasach Polski Ludowej i współcześnie

red. Robert Klementowski, Krzysztof Popiński

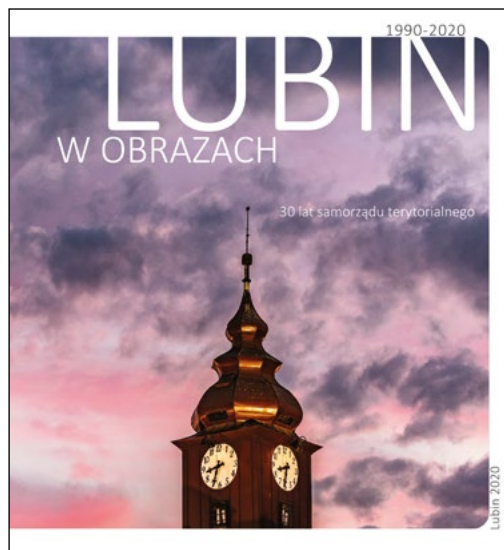
Drugi tom zbioru referatów wygłoszonych podczas XIV Wrocławskich Spotkań z Historią Gospodarczą. Książka ukazała się w serii Biblioteka Muzeum Historycznego w Lubinie. Zawiera piętnaście referatów dotyczących edukacji na ziemiach polskich po 1945 roku. W krajach komunistycznych po drugiej wojnie światowej prowadzeniem szkolnictwa zajęło się państwo. Edukacja stała się częścią większej scentralizowanej polityki gospodarczej i społecznej. W publikacji opisano takie zagadnienia jak walka z analfabetyzmem w drugiej połowie lat 40. XX w., edukacja w socjalistycznym mieście, reformy szkolnictwa zawodowego po II wojnie światowej, ewolucja polskiego szkolnictwa wyższego w latach 1918–2018, rozwój studiów MBA w Polsce w latach 1989–2016, edukacja na rzecz przedsiębiorczości czy modele kształcenia nauczycieli od historii do współczesności.

Lubin w obrazach. 30 lat samorządu terytorialnego

red. Justyna Karlińska, Marek Zawadka

Dokładnie 27 maja 1990 roku odbyły się pierwsze wybory samorządowe. Z tej okazji Muzeum Historyczne w Lubinie wydało książkę zatytułowaną *Lubin w obrazach. 30 lat samorządu terytorialnego*. Czytelnicy znajdą w niej podsumowanie trzech dekad, w czasie których miasto przeszło prawdziwą metamorfozę. Ze smutnego, szarego, komunistycznego ośrodka przemysłowego stało się nowoczesnym, kolorowym, wygodnym i przyjaznym mieszkańcom miejscem do życia. Wydawnictwo pod redakcją Justyny Karlińskiej i Marka Zawadki to też przede wszystkim opowieść o ludziach, którzy przez 30 lat zarządzali Lubinem jako prezydenci, wiceprezydenci, członkowie zarządu miasta i radni. W jednym miejscu zostały zebrane nazwiska wszystkich tych osób. Publikacja zawiera też kalendarium z minionego 30-lecia, opis najważniejszych inwestycji samorządowych i przedsięwzięć, mnóstwo zdjęć archiwalnych i współczesnych, a także prezentację miejskich instytucji, parków czy obiektów sportowych.

To było jak lądowanie na Księżycu. Wspomnienia lubińskich samorządowców z pierwszej kadencji 1990–1994

Agata Grzelińska

W 2020 roku minęło 30 lat od pierwszych wyborów samorządowych. Rada miejska wybrana 27 maja 1994 roku liczyła 40 radnych, a miastem rządził siedmioosobowy zarząd. To był początek wielkich zmian w Lubinie i w całej Polsce. Książka opowiada przede wszystkim o niezwykłych ludziach – odważnych, pracowitych, gotowych do ciężkiej pracy i niedbających o korzyści. Autorka zebrała wspomnienia prawie wszystkich żyjących ówczesnych radnych i członków zarządu miasta (na rozmowę nie zgodziła się tylko jedna osoba). Każdy z rozmówców opowiedział, jak pamięta tamten niezwykły czas i jak ocenia to, co wtedy wspólnie zrobili. Czytelnik znajdzie też wspomnienia o ludziach, których nie ma już wśród nas, a którzy – pracując w pierwszym lubińskim samorządzie – nie szczędzili czasu ani energii dla miasta, które chcieli odmienić na lepsze. I to im się udało.

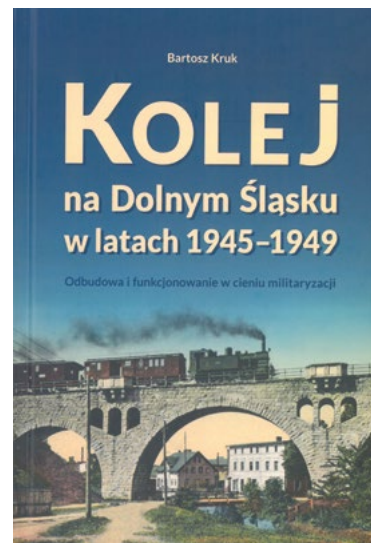

Kolej na Dolnym Śląsku w latach 1945–1949. Odbudowa i funkcjonowanie w cieniu militaryzacji

Bartosz Kruk

Publikacja opowiada o początkach polskiego kolejnictwa na Dolnym Śląsku. Opowieść tę poprzedza rozdział poświęcony rozwojowi transportu żelaznego na terenie, który był kolebką kolejnictwa w Europie Środkowej w XIX wieku. To na tych ziemiach w 1842 r. powstała pierwsza linia kolejowa łącząca Wrocław z Oławą. Na ówczesnych rubieżach Niemiec budowa torów szła pełną parą i przed II wojną światową skomunikowane w ten sposób były niemal wszystkie ważniejsze miejscowości tego regionu. Gdy w 1945 roku Dolny Śląsk stał się częścią państwa polskiego, tworząca się polska administracja musiała się zmierzyć nie tylko z nową organizacją, ale także z ogromem zniszczeń wojennych, demontażami i odbudową infrastruktury oraz taboru. Książka opisuje warunki, w jakich podróżowało się pociągami w latach 1945–1949 oraz zadania transportu kolejowego w tamtym okresie. Należały do nich m.in. przewozy ludności polskiej z Kresów Wschodnich na Ziemie Zachodnie w ramach akcji „Wisła”, transport reemigrantów z Jugosławii i Francji czy Niemców wysiedlonych z terenu Dolnego Śląska.

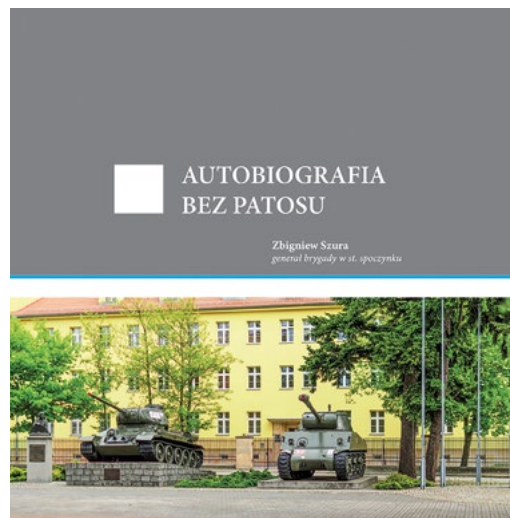

Autobiografia bez patosu

Zbigniew Szura

Zbigniew Szura jest generałem brygady w stanie spoczynku. W 2020 roku w serii Biblioteka Muzeum Historycznego w Lubinie (zeszyt 16) ukazała się jego wierszowana *Autobiografia bez patosu*. We wstępie autor wyjaśnia, że książka powstała w wyniku postu zamieszczonego na Facebook na profilu „Jednostka Wojskowa 2894. Ocalić od zapomnienia”. Zainspirowany wpisem postanowił opisać służbę wojskową, którą pełnił jako młody oficer w pułku czołgów na stanowisku dowódcy plutonu i dowódcy kompanii. W trakcie pisania postanowił jednak nie ograniczać się tylko do początków swojej służby wojskowej. W efekcie gen. Zbigniew Szura przedstawił nie tylko swoją 36-letnią drogę zawodową, ale także działalność, jaką prowadzi na emeryturze, na którą przeszedł 12 lat temu.

Wydana przez Muzeum Historyczne w Lubinie publikacja zawiera obszerny wybór zdjęć z archiwum prywatnego gen. Zbigniewa Szury.

Lubin 1960. Obraz miasta w świetle dokumentów i prasy

Piotr Sroka

W 2020 roku Muzeum Historyczne w Lubinie we współpracy z Instytutem Śląskim w Opolu rozpoczęło publikację serii wydawniczej poświęconej dziejom stolicy polskiej miedzi po II wojnie światowej. Poszczególne tomy będą zawierały wybór materiałów źródłowych (dokumentów archiwalnych i artykułów prasowych) opisujących codzienność Lubina i jego mieszkańców, rok po roku, w latach 1945–1990. Pierwszy tom pod redakcją Piotra Sroki dotyczy roku 1960, kiedy na dobre rozpoczęła się budowa kopalni miedzi.

W Lubinie roku 1960 „stare” spotkało się z „nowym”. To pierwsze symbolizowały między innymi ruiny kamienic na rynku (ówczesnym pl. Wolności), zły stan techniczny przeludnionych budynków, brak wody w kranach na wyższych kondygnacjach, nieczynna od wojny gazownia, fatalny stan sanitarny miasteczka czy też kury i gęsi na skwerach w centrum. „Nowe” to rozpoczynająca się budowa kopalni, w związku z którą do miasta przybywają specjaliści od prac górniczych, którym trzeba zapewnić dach nad głową, odpowiednio zaopatrzone sklepy, właściwą opiekę medyczną czy też rozrywkę po pracy. Podczas uroczystej sesji miejskiej rady narodowej z okazji 15-lecia „wyzwolenia” Lubina jej przewodniczący stwierdził, że „gdy przyjdzie nam dożyć chwili 25-lecia wyzwolenia naszego miasta, to dzisiejsi obywatele go nie poznają” i bez wątpienia miał rację. Odnalezione dokumenty i prasowe notatki zamieszczone zostały w publikacji wraz z autorskimi komentarzami. Wspaniale opisują ówczesną rzeczywistość i szybko zachodzące przeobrażenia.

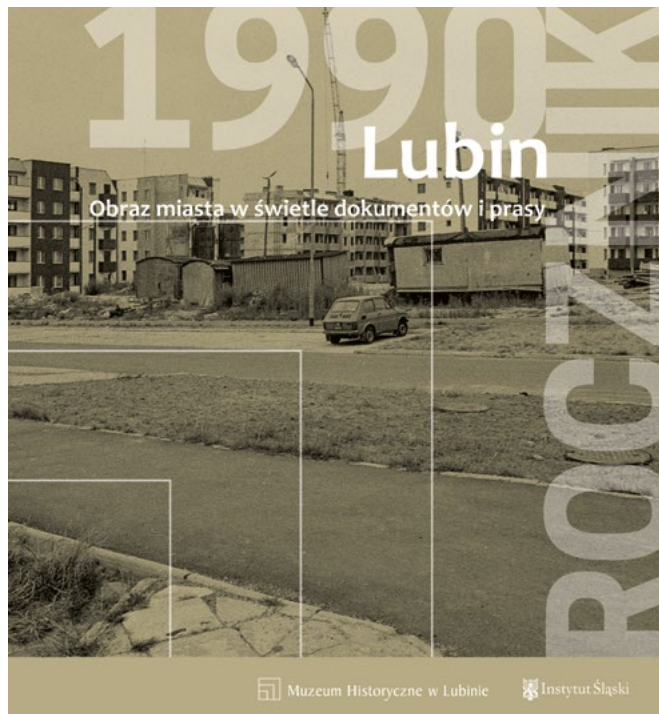
Lubin w roku 1990

Dariusz Milka, Robert Raczyński

Wkrótce ukaze się publikacja *Lubin 1990. Obraz miasta w świetle dokumentów i prasy* autorstwa Dariusza Milki (członka zarządu miasta w pierwszej kadencji samorządu lubińskiego i prezydenta w latach 1998–2000) i Roberta Raczyńskiego (pierwszego i obecnego prezydenta Lubina).

Publikacja pokazuje życie w mieście w przełomowym dla Polski 1990 roku. Z przeanalizowanych materiałów źródłowych wyłania się szereg problemów, z jakimi wtedy borykał się Lubin. Dominują w nich dwa główne tematy – narodziny samorządu terytorialnego i przekształcenie KGHM z przedsiębiorstwa państwowego w spółkę Skarbu Państwa. Co ciekawe, pierwsze wybory samorządowe przeszły prawie niezauważone przez ówczesne media. Lokalna prasa poświęcała im niewiele uwagi i o sprawach z nimi związanych informowała pobieżnie, z opóźnieniem. W 1990 roku mało kto zdawał sobie sprawę z wagi i znaczenia tamtych wyborów. Nie doceniała ich ani większość mieszkańców, ani dziennikarze.

Dziś już raczej nikt nie ma wątpliwości, że KGHM jest kluczowym polskim przedsiębiorstwem o randze światowej. Jednak 30 lat temu patrzono w Polsce na producenta miedzi jak na jeden z wielu zakładów, które należy sprywatyzować. Gdy się czyta, za jak niskie kwoty rozważano sprzedaż Kombinatoru, jak wówczas mówiono, ciarki przechodzą po plecach. Po szczegóły odsyłamy Państwa do lektury książki, która już wkrótce będzie do nabycia w Muzeum Historycznym w Lubinie.

A jednak kolej! II – Kolej wobec kryzysów

red. Tomasz Przerwa, Dawid Keller, Bartosz Kruk

To drugi tom pokonferencyjny poświęcony trudnym momentom w rozwoju kolei żelaznej, przede wszystkim konfrontacji z transportem samochodowym. „Kryzysowe zjawiska towarzyszyły kolei od początku jej dziejów, tyle że ich charakter, zasięg i skutki były zgoła inne. (...) W zasadzie należałoby mówić o stałym dopasowywaniu się kolei do nowych warunków, korygowaniu ich zadań i kształtu. Proces ten bywa bolesny, naznaczony jest porażkami, ale trudno także pominąć sukcesy działań modernizacyjnych” – czytamy we wstępie. Wydawnictwo zawiera artykuły historyków i geografów dotyczące w większości historii kolei na Śląsku i – szerzej – w Polsce czy Niemczech. Są też opracowania dotyczące komunikacji tramwajowej i autobusowej.

Magazyn Muzealny

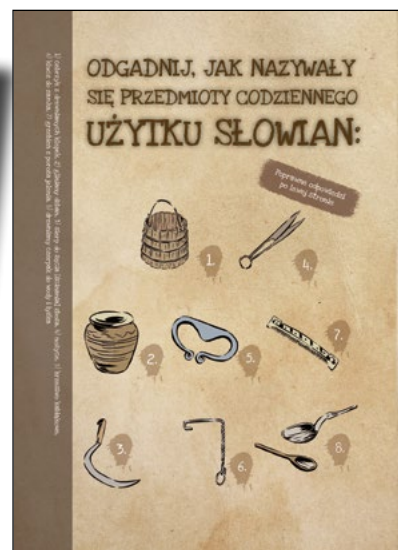
W 2020 roku Muzeum Historyczne w Lubinie w ramach prezentacji swojej działalności w sierpniu wydało piątą numer „Magazynu Muzealnego”, który poprzedzał sierpniową Noc Muzeów upamiętniającą 100. rocznicę obrony Europy przed komunizmem. W tym wydaniu można było znaleźć między innymi program nadchodzącego wydarzenia – Nocy Muzeów, zapowiedzi wystaw związanych z Bitwą Warszawską, jak również krótkie wprowadzenie do wystaw mieszczących się w Parku Leśnym, takich jak *Wielka Wojna 1914–1918*, *Okupacja Sowiecka Polski 1939–1993*, *Bitwa o Anglię – Za wolność waszą i tylko waszą*.

Park Pomysłów

Kwartalnik „Park Pomysłów” to wydawnictwo skierowane do najmłodszych. Ma ono charakter edukacyjny. Mali czytelnicy znajdą tu sporo informacji na temat ekologii, ciekawostki przyrodnicze i historyczne. W każdym numerze przedstawione są na przykład konkretne gatunki ptaków, roślin czy przystępnie omówione wydarzenia historyczne. Można się sporo nauczyć, a przy tym doskonale bawić. A to dlatego, że „Park Pomysłów” to także zbiór ciekawych materiałów służących do zabawy, takich jak: krzyżówki, kolorowanki, wycinanki.

* Publikacja tworzona przy współpracy Muzeum Historycznego w Lubinie, Stowarzyszenia Lubin i okolice, Centrum Edukacji Przyrodniczej w Lubinie, Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp.z o.o. w Lubinie, Galerii Baba

Konferencje

Zapomniana Wielka Wojna 1914–1918

12 września 2020

Muzeum Historyczne w Lubinie od początku dużą część swojej działalności koncentruje wokół Wielkiej Wojny. Temu momentowi historii, który na zawsze odmienił świat, poświęcone są wystawy, rekonstrukcje historyczne, publikacje oraz konferencje naukowe. Jedną z nich odbyła się 12 września 2020 roku w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa.

W lubińskim ratuszu w sobotnie popołudnie 12 września 2020 roku spotkali się historycy i rekonstruktorzy, pasjonujący się historią I wojny światowej. W kameralnym gronie – z powodu epidemii koronawirusa spotkanie musiało mieć charakter zamknięty – rozmawiali o konflikcie, który zburzył stary porządek i ustanowił nowy; konflikcie, któremu Europa Zachodnia poświęca mnóstwo uwagi, a który w Polsce jest prawie zupełnie zapomniany.

Na początek dr Marek Zawadka, dyrektor Muzeum Historycznego w Lubinie wyjaśnił, dlaczego w tym mieście znalazła się instytucja dbająca o pamięć o walkach z lat 1914–1918 (temat wystąpienia: *Dlaczego Wielka Wojna w Lubinie*). Tomasz Zając wygłosił referat pt. *Zakłamyany kadr. Fotografia z czasów Wielkiej Wojny w dobie mediów społecznościowych*. Wojciech Holicki opowiedział o wojnie widzianej z plaży Scheveningen we wrześniu 1914 roku. *Neutralność i gospodarka w cieniu Wielkiej Wojny na przykładzie Holandii* to temat omówiony przez Jana Tyszkiewicza. Maciej Kowalczyk zajął się kwestią pieniądza na ziemiach polskich w czasie Wielkiej Wojny, a Kamil Herdzik przedstawił referat pt. *I wojna światowa jako poligon doświadczalny. Nowa broń oraz sposoby walki*. Wystąpienie Michała Furmaniaka poświęcone było niemieckim pomnikom poległych w I wojnie światowej na terenie Polski. Rafał Figiel opowiedział o strategii likwidacji i odzyskiwaniu pomników pierwszowojennych na przykładzie powiatu świdwińskiego. Natomiast Maciej Elantkowski mówił o współczesnym obrazie (nie)pamięci o Polakach poległych w czasie I wojny światowej.

Solidarność w Zagłębiu Miedziowym z perspektywy 40-lecia

Sesja popularno-naukowa
29 września 2020

W 2020 roku Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” obchodził 40. rocznicę powstania. Z tej okazji w Lubinie odbyła się sesja popularno-naukowa. Zorganizowały ją Kancelaria Sejmu wraz z Instytutem Pamięi Narodowej, w przygotowaniach uczestniczyło Muzeum Historyczne w Lubinie.

Honorowym gościem sesji była Marszałek Sejmu RP Elżbieta Witek, która przypomniała: – „Solidarność” nie była tylko związkiem zawodowym. To było dążenie do wolności słowa, przekonań. Był to ruch o wiele poważniejszy niż tylko walka o prawa pracownicze. Szesnaście miesięcy, od połowy 1980 do 1982 roku, zrobiło swoje. Już nic nie mogło nas pokonać. Przekonaliśmy ludzi, że jesteśmy siłą.

W obradach wzięli udział m.in.: Ewa Szymańska i Wojciech Zubowski, posłowie Prawa i Sprawiedliwości, Bogdan Orłowski, przewodniczący Zarządu Regionu Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność”, Józef Czyczerski, przewodniczący Sekcji Krajowej Górnictwa Rud Miedzi NSZZ „Solidarność”, dr Andrzej Drogoń, dyrektor Oddziału Instytutu Pamięi Narodowej we Wrocławiu, prof. Włodzimierz Suleja, dyrektor Biura Badań Historycznych IPN, Adam Babuśka, starosta legnicki, Aneta Kucharczyk, starosta powiatu jaworskiego, a także związkowcy i dawni opozycjoniści, historycy i samorządowcy.

Sesję, której przebieg moderował prof. Tadeusz Wolsza, otworzył Bogdan Orłowski. Jako pierwsza wygłosiła przemówienie Elżbieta Witek, następnie głos zabrali: prof. Włodzimierz Suleja, Łukasz Sołtysik oraz dr Grzegorz Waligóra z wrocławskiego oddziału IPN. Podczas sesji zaprezentowano III i IV tom *Encyklopedii Solidarności*, w których znajdują się sylwetki działaczy związkowych z Zagłębia Miedziowego. Kolejny punkt programu to dyskusja panelowa „Świadectwa oporu” z udziałem Elżbiety Witek, Józefa Czyczerskiego, Anetty Wajman, Włodzimierza Brody i Mieczysława Krzywego.

Na zakończenie dr Andrzej Drogoń stwierdził, że „Solidarność” to batalia o świadomość. – To przede wszystkim potężny ruch. Ruch odwiecznej idei – powiedział, zamykając obrady.

Po sesji Marszałek Sejmu RP Elżbieta Witek złożyła kwiaty pod Pomnikiem Pamięci Ofiar Lubina '82 oraz odwiedziła Muzeum Historyczne w Lubinie, gdzie obejrzała wystawę *Zbrodnia Lubińska*.

A jednak kolej! III – Wojenny i powojenny przełom 1944–1946

17 listopada 2020

Muzeum Historyczne w Lubinie wraz z Uniwersytetem Wrocławskim, Oddziałem Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu i Muzeum w Chorzowie zorganizowało kolejną konferencję naukową poświęconą kolei. Tym razem było to spotkanie online. Historycy skupili się na kwestii transportu w czasie wojennego i powojennego przełomu (1944–1946).

Marek Zawadka, dyrektor Muzeum Historycznego w Lubinie, mówił o problemach kolei i kolejarzy w latach 1945–1946. Marek Włodarczyk wygłosił referat o próbie zniszczenia mostu kolejowego w Ścinawie i jego obronie (luty–maj 1945 r.). Tomasz Sielicki opowiedział o wrocławskich tramwajach w trakcie oblężenia „Festung Breslau”. Wystąpienie Pawła Glugli dotyczyło powojennego upaństwowienia kolejek wąskotorowych na ziemi szczecińskiej. Tomasz Przerwa wygłosił referat nt. ostatnich miesięcy Dyrekcji Kolei Rzeszy Wrocław (Reichsbahndirektion Breslau), a Daniel Załuski omówił stan dworców kolejowych na ziemiach odzyskanych w 1945 r. i program ich odbudowy. Przemysław Dominas

zreferował kwestie zniszczeń i odbudowy kolejowych obiektów inżynierskich na Dolnym Śląsku w świetle akt DOKP we Wrocławiu w latach 1945–1956. Zbigniew Bereszyński opowiedział o odbudowie i uruchomieniu warsztatów kolejowych w Opolu w 1945 r., a Karol Siemaszko o kolei i pracownikach kolei w świetle orzecznictwa sądowego w sprawach karnych (1945–1950). Dariusz Burczyk mówił o organizacji, działalności i obsadzie personalnej Ekspozytury Wojskowej Prokuratury PKP przy DOKP w Gdańsku (1945–1949). Natomiast Jonasz Przybyszewski zapoznał słuchaczy z incydentami z udziałem żołnierzy radzieckich na polskich kolejach w 1945 r. Ariel Ciechański wygłosił referat nt. kolei przemysłowych wobec nowej rzeczywistości politycznej u progu powstania PRL. Następnie Michał Jerczyński przedstawił przebieg nacjonalizacji kolei prywatnych i samorządowych w PRL. Paweł Jakuboszczak zreferował sytuację kolei wąskotorowych w powiatach krotoszyńskim i jarocińskim w 1945 roku. Bartosz Kruk mówił o podróżowaniu koleją po Dolnym Śląsku w pierwszych powojennych latach. Dawid Keller opowiedział o transporcie reemigrantów do Polski po II wojnie światowej (1946–1949). Piotr Sroka przedstawił początki komunikacji autobusowej na Dolnym Śląsku po II wojnie światowej. Dominik Szulc omówił zagadnienie wykorzystania byłej sieci kolejowej Centralnego Okręgu Przemysłowego w Kraśniku przez okupanta niemieckiego i władze polskie w latach 1939–1948. Jarosław Szczurek vel Szczurba wygłosił prelekcję zatytułowaną *Torem szerokim na zachód (1944–1947)*. Bogusław Marks skupił uwagę słuchaczy na programie pomocy UNRRA dla polskiego kolejnictwa w latach 1945–1946.

Media społecznościowe i promocja

Muzeum w mediach społecznościowych

Od początku swojej działalności Muzeum Historyczne w Lubinie obecne jest w mediach społecznościowych. Nasze profile znajdują Państwo w kilku serwisach. Na Facebooku prowadzimy dwa profile: @MuzeumLubin oraz @ParkLesnyLinowyLubin. Na pierwszym oprócz zapowiedzi i relacji z bieżącej działalności prezentujemy archiwalne zdjęcia, głównie autorstwa Krzysztofa Raczkowiaka i Jerzego Kosińskiego. Na drugim informujemy o tym, co się dzieje w Parku Leśnym. Również dwa konta związane z działalnością muzeum funkcjonują na Instagramie. Pierwsze pod nazwą @muzeum.lubin, a drugie @parklesnylubin. Kolejne konto z nazwą @muzeumlubin działa na Twitterze. W każdym z tych serwisów znajdują Państwo aktualne informacje o tym, co się dzieje w muzeum. Zapraszamy do polubienia, śledzenia i komentowania naszych postów.

Park Leśny w Lubinie najlepszym dolnośląskim skansenem 2020

Zabytkowa strzelnica, poradzieckie bunkry, replika Hawker Hurricane'a czy okopy Wielkiej Wojny – to tylko kilka atrakcji lubińskiego Parku Leśnego, które docenili internauci i słuchacze Radia Wrocław.

W ogłoszonym przez redakcję Radia Wrocław plebiscycie na najlepsze dolnośląskie skanseny zwyciężył Park Leśny, czyli plenerowa część Muzeum Historycznego w Lubinie. W walce o tytuł najlepszego na Dolnym Śląsku skansenu konkurentami lubińskiej placówki były: Skansen Górniczo-Hutniczy w Leszczynie, Muzeum Skansen Rolniczy Golinowscy, Skansen Pstrążyna – Kudowa Zdrój i Domki Tkaczy w Chełmsku Śląskim.

Park Leśny, zdobywając 2680 głosów, wyprzedził swego głównego rywala, czyli leszczyński skansen o 301 głosów. Rywalizacja toczyła się do ostatnich minut plebiscytu i zmobilizowała fanów naszego parku z różnych części Polski. Serdecznie dziękujemy za każdy oddany na nas głos.

Gdzie nas szukać?

/MuzeumLubin/

/ParkLesnyLinowyLubin/

@muzeum.lubin

@parklesnylubin

@muzeum.lubin

muzeum-lubin.pl

Muzeum na falach eteru, czyli podcast

Jeden z najnowszych projektów Muzeum Historycznego w Lubinie to podcast zatytułowany **Opowieści z Regionu Miedziowego i nie tylko**. Pierwszy odcinek pojawił się w sieci 3 października 2020 roku i od tej pory co czwartek prezentowana jest kolejna część. Można jej słuchać na muzealnym Facebooku i na platformach Spotify, Google Podcasts oraz iTunes.

Czego dotyczy nasz podcast? Przede wszystkim historii jednego z najmłodszych okręgów przemysłowych w Polsce, historii Lubina i całego regionu. Opowiadamy o tym, jak powstawały i rozwijały się kopalnie, huty i jak rosło miasto. Ale także o dawnych, a nawet bardzo dawnych dziejach regionu, przecież pierwszą osadę na terenie Lubina datuje się na cztery tysiące lat temu. Ponieważ jednak działalność Muzeum Historycznego nie ogranicza się tylko do Lubina, mówimy również o wątkach światowych, w tym o Wielkiej Wojnie, wojnie polsko-bolszewickiej, II wojnie światowej, okupacji sowieckiej w Polsce, walce z komunizmem i wielu, wielu innych momentach z historii regionu miedziowego i nie tylko.

Podcast to także sposób na zapowiadanie i relacjonowanie organizowanych przez Muzeum Historyczne imprez, wystaw, publikacji i wszelkich innych przedsięwzięć kulturalno-historycznych. Zapraszamy do słuchania.

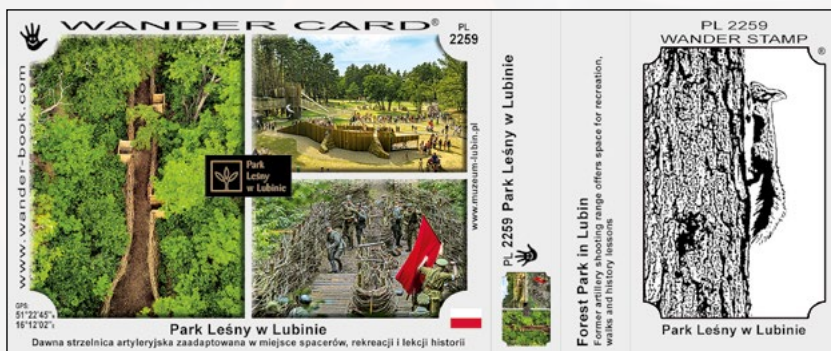

Dziennik Turystyczny – Wander Book

Jesienią tego roku Muzeum Historyczne w Lubinie dołączyło do międzynarodowego projektu turystycznego Wander Book, którego idea jest stworzenie ogólnodostępnej i pełnej bazy atrakcji turystycznych znajdujących się jak dotychczas na terenie siedmiu europejskich krajów: Austrii, Czech, Niemiec, Norwegii, Słowacji, Węgier oraz Polski. Wander Book to sieć informacyjna zawierająca nie tylko ciekawostki turystyczne, ale i kulturalne, sportowe, a nawet gastronomiczne.

Formą prezentowanych miejsc są naklejki Wander Cards ze zdjęciem danego miejsca, opisem, kuponem oraz czarno-białą Wander Stamp, które turysta, po odwiedzeniu danego celu turystycznego, zakupuje w lokalnym punkcie sprzedaży, a następnie wkleja do Dziennika Turystycznego. Tym miejscem jest Infopunkt znajdujący się w naszym muzeum, a celem turystycznym, poza muzeum w ratuszu – Park Leśny.

Prowadzenie Dziennika Turystycznego daje możliwość zdobycia wielu drobnych nagród oraz stanowi okazję do stworzenia wyjątkowego pamiątnika z wypraw.

Muzeum na targach

W 2020 roku Muzeum Historyczne w Lubinie promowało się, między innymi biorąc udział w targach związanych z turystyką i ofertą kulturalno-rekreacyjną. W lutym pokazaliśmy się na dwóch tego typu imprezach.

W dniach od 14 do 16 lutego muzeum prezentowało swoją ofertę na Targach Regionów i Produktów Turystycznych Tour-Salon w Poznaniu. To impreza skupiona na podróżach zarówno do dalekich krajów, jak i na krótkich weekendowych wypadach do ciekawych miast, gmin, muzeów, parków tematycznych czy na szlaki piesze lub rowerowe. Muzeum Historyczne idealnie wpisało się w założenia targów, na których wystąpiło wspólnie z ZOO Lubin – Centrum Edukacji Przyrodniczej w Lubinie.

Dwa tygodnie później, w weekend od 28 lutego do 1 marca 2020, wzięliśmy udział w Międzynarodowych Targach Turystyki i czasu wolnego we Wrocławiu. Zachęcaliśmy gości targów do zwiedzania muzeum w ratuszu oraz Parku Leśnego i do zabawy w Rodzinnym Parku Linowym.

We wrześniu natomiast Muzeum Historyczne znów wspólnie z ZOO Lubin – Centrum Edukacji Przyrodniczej wystąpiło na Atrakcjach Regionów – Targach Turystyki Weekendowej w Katowicach-Chorzowie. W dniach 25–27 września prezentowało mieszkańcom Śląska atrakcje muzealne mieszczące się w lubińskim ratuszu i Parku Leśnym.

Wydarzenia i imprezy

Bieg Pamięci Zesłanych na Sybir

Park Leśny
9 lutego 2020

Ponad stu biegaczy z Dolnego Śląska przyjechało do Lubina, by wziąć udział w pierwszym Biegu Pamięci Zesłanych na Sybir. Była to nietypowa lekcja historii połączona z promocją zdrowego stylu życia.

W piękny lutowy poranek 2020 roku w Parku Leśnym na zaproszenie Muzeum Historycznego stawilo się ponad 120 osób. Zanim wystartowali, by przebiec 6-kilometrowy dystans, wysłuchali prelekcji. Karol Machi, historyk z muzeum, przypomniał wszystkim tragiczne losy Polaków masowo deportowanych przez Sowietów na Syberię. Zmaganiom biegaczy towarzyszyła 95-letnia pani Irena Wiedec-ka, która przeżyła wywózkę na Sybir w 1939 roku.

Bieg wygrał zawodowy triathlonista Marcin Ławicki z CCC Sprandi Polkowice. Każdy z biegaczy otrzymał okolicznościową koszulkę i medal.

1920. Sesje zdjęciowe na potrzeby wystawy

W sobotę, 20 czerwca 2020 roku w piwnicy lubińskiego ratusza i w Parku Leśnym odbyły się dwie sesje zdjęciowe na potrzeby wystawy przygotowywanej na 100. rocznicę obrony Europy przed komunizmem i stulecie Bitwy Warszawskiej.

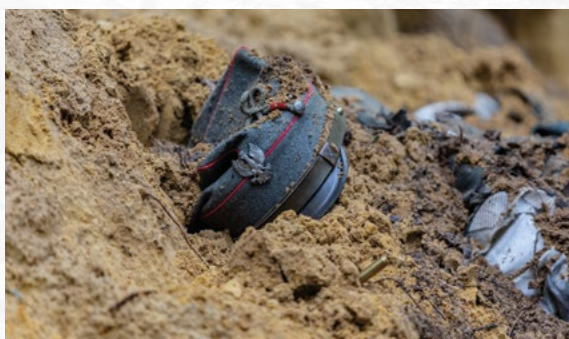
Na froncie w parku

Pierwsza sesja, plenerowa, została wykonana w okopach ścieżki edukacyjnej *Wielka Wojna* oraz w parkowych alejkach i wąwozach. Rekonstruktorzy z grup Kreuz 1914 i GRH Bellum zainscenizowali sceny bitewne oraz życia obozowego wojsk polskich i bolszewickich. Zdjęcia z walk i oczekiwania na bitwę zostały wykorzystane podczas sierpniowej Nocy Muzeów 2020.

Radość po bitwie

W ratuszu, w zabytkowej piwnicy zaaranżowanej na kawiarnię sprzed wieku odbyła się druga sesja zdjęciowa. Tym razem wzięli w niej udział głównie pracownicy Muzeum Historycznego w Lubinie, którzy tworzą Cywilną Grupę Rekonstrukcyjną. Sceny kawiarniane z udziałem cywili i wojskowych (z GRH Bellum) przedstawiały radość i entuzjazm po wygranej bitwie.

W ratuszu wykonana została również sesja studyjna: portrety wojskowych i ludności cywilnej z początku XX wieku.

Sesje zdjęciowe 1920

Noc Muzeów 2020

Weekend z Bitwą Warszawską

14–16 sierpnia 2020

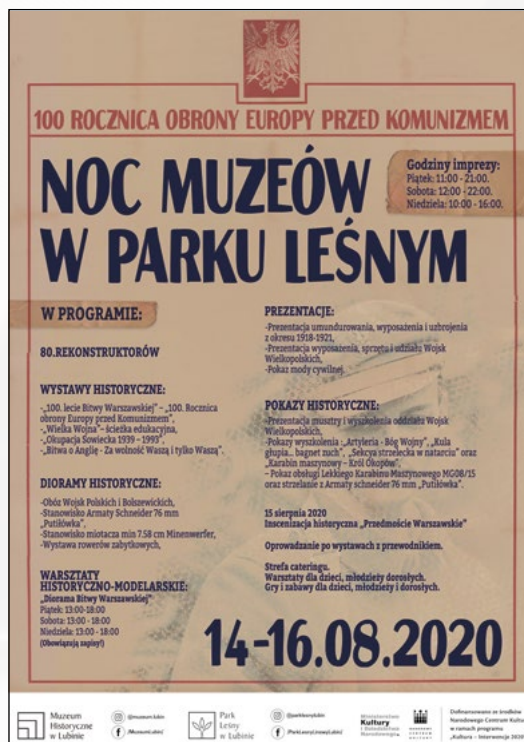
100. rocznica obrony Europy przed komunizmem była motywem przewodnim lubińskiej Nocy Muzeów w 2020 roku. Punkt kulminacyjny, czyli inscenizacja Bitwy Warszawskiej, przyciągnął do Parku Leśnego tysiące ludzi.

Wielkie zwycięstwo Polaków sprzed stu lat stało się okazją do prawdziwego świętowania. Na przedpolach stolicy Wojsko Polskie walczyło z bolszewikami od 13 do 25 sierpnia 1920 roku. Polska obroniła wtedy nie tylko swoją wolność, ale także całą Europę przed komunizmem.

Inszenizację Bitwy Warszawskiej z udziałem około setki rekonstruktorów (z GRH Bellum, GRH Kreutz 1914, działającej w ramach Ochotniczej Kompanii Wielkopolskiej, a także Rowców Zabytkowych Zabrze – Radfahrtruppe) i użyciem czołgu Renault FT-17 (przwiezionego przez Fundację Historii Polskiej Broni Pancernej) przyszły zobaczyć tłumy lubinian i przyjezdnych. Padały wystrzały z armat, serie z karabinów, toczyły się walki wręcz. Żołnierze w mundurach z epoki zadbali o wiarygodne odtworzenie przebiegu bitwy, a pirotechnicy o imponujące efekty. Było głośno jak na prawdziwej wojnie.

W czasie trzydniowej Nocy Muzeów odwiedzający Park Leśny, a także ratusz w Lubinie mieli okazję zobaczyć, jak wyglądało wojenne życie obozowe, mundury poszczególnych armii, uzbrojenie, szpital polowy i wreszcie – jak przebiegało życie codzienne w Polsce 100 lat temu. Oprócz wojskowych w pokazach wzięli też udział cywile. W programie imprezy znalazły się gry terenowe (w centrum Lubina oraz w Parku Leśnym), warsztaty historyczno-plastyczne, dioramy, pokazy mody, musztry, wyszkolenia, prezentacje zabytkowej broni oraz wystawy.

W ratuszu prezentowano dwie ekspozycje: *Wojna polsko-bolszewicka* oraz *Bitwa Warszawska. Stulecie zwycięstwa*. Natomiast w Parku Leśnym do obejrzenia były: ścieżka edukacyjna *Wielka Wojna* i wystawy: *Okupacja Sowiecka Polski 1939–1993*, *Bitwa o Anglię – Za wolność naszą i tylko naszą*, *100. rocznica obrony Europy przed komunizmem*, *W obcych mundurach – Polacy, jeńcy I wojny światowej*.

100 ROCZNICA OBRONY EUROPY PRZED KOMUNIZMEM

NOC MUZEÓW W PARKU LEŚNYM

Godziny imprezy:
Piątek: 11:00 - 21:00
Sobota: 12:00 - 22:00
Niedziela: 10:00 - 16:00

W PROGRAMIE:

80. REKONSTRUKTORÓW

WYSTAWY HISTORYCZNE:

- „100. lecie Bitwy Warszawskiej” – „100. Rocznica obrony Europy przed Komunizmem”
- „Wielka Wojna” – „Ścieżka edukacyjna”
- „Okupacja Sowiecka 1939 – 1993”
- „Bitwa o Anglię – Za wolność naszą i tylko naszą”

DIORAMY HISTORYCZNE:

- Obie Wojsk Polskich i Bolszewickich
- Stacjonariusz Armaty Schneider 76 mm
- „Półkole”
- Stacjonariusz miotacza min 7,58 cm Mismmerfer
- Wystawa rowerów zabytkowych

WARSZTATY HISTORYCZNO-MODELARSKIE:

„Dzienna Bitwa Warszawska”

Piątek: 13:00 - 18:00
Sobota: 13:00 - 18:00
Niedziela: 13:00 - 18:00
(dla dzieci i młodzieży)

PREZENTACJE:

- Prezentacja umundurowania, wyposażenia i uzbrojenia z okresu 1918-1920
- Prezentacja wyposażenia, sprzętu i odzieży Wojsk Wielkopolskich
- Pokaz mody cywilnej

POKAZY HISTORYCZNE:

- Prezentacja musztry i wyszkolenia oddziału Wojsk Wielkopolskich
- Pokazy wyszkolenia „Artyleria – Bóg Wojny”, „Kula głowa”, „Bagnet tutek”, „Selekcja strzelacka w natarciu” oraz „Karabin maszynowy – Król Długości”
- Pokaz obrotu Lekkiego Karabinu Maszynowego MG08/15 oraz strzelania z Armaty Schneider 76 mm „Półkole”

15 sierpnia 2020

Inszenizacja historyczna „Przedmieście Warszawskie”

Ogłoszenie po wystawach z przewodnikiem

Strefa cateringowa

Warsztaty dla dzieci, młodzieży dorosłych

Gry i zabawy dla dzieci, młodzieży i dorosłych

14-16.08.2020

Muzeum Historyczne w Lubinie, Ochrona Kultury, Park Leśny w Lubinie, Fundacja Historii Polskiej Broni Pancernej, Lubuskie Centrum Kultury, Lubuskie Centrum Kultury

Inscenizacja historyczna *Bitwa Warszawska*

Inscenizacja historyczna *Bitwa Warszawska*

Inscenizacja historyczna *Bitwa Warszawska*

Inscenizacja historyczna *Bitwa Warszawska*

Inscenizacja historyczna *Bitwa Warszawska*

Inscenizacja historyczna *Bitwa Warszawska*

Inscenizacja historyczna *Bitwa Warszawska*

Bieg w 100-lecie obrony Europy przed komunizmem

Park Leśny
15 sierpnia 2020

Ponad setka zawodników stawiała się na starcie biegu zorganizowanego przez Stowarzyszenie Sport-Art. i Muzeum Historyczne w Lubinie z okazji stulecia Bitwy Warszawskiej. W zawodach upamiętniających ten ważny moment w dziejach nie tylko Polski, ale całej Europy, wzięli udział amatorzy nordic walking i biegania. Startowali zarówno najmłodsi, jak i dorośli zawodnicy. Sierpniowy bieg był częścią lubińskiej Nocy Muzeów 2020, odbywającej się pod hasłem 100. rocznicy obrony Europy przed komunizmem.

W głównym biegu na dystansie 5600 metrów o zwycięstwo walczyli reprezentanci całego województwa dolnośląskiego. Wygrał Rafał Bardziński z Legnicy. Wszystkim biegaczom wręczono pamiątkowe medale oraz koszulki.

15. VIII. 2020r.

**BIEG W 100-LECIE
OBRONY EUROPY
PRZED KOMUNIZMEM**

KATEGORIE

NORDIC WALKING (~2,6 KM) - GODZ. 9.00
BIEG DZIECI (100, 200, 500 M) - GODZ. 9.30
BIEG GŁÓWNY (~6 KM) - GODZ. 10.30

ZAPISY
WWW.FENIKS-TIMING.PL

**PARK LEŚNY W LUBINIE
PRZY UL. KWIATOWEJ**

ORGANIZATOR:
SPORT - ART. i MUZEUM HISTORYCZNE W LUBINIE

Bieg do Parku Leśnego

Europejskie Dni Dziedzictwa z dawnym rzemiosłem

11 – 13 września 2020

Drugi weekend września 2020 upłynął w Lubinie pod znakiem dawnych zawodów, rekonstrukcji historycznych, zabytkowych pojazdów i konferencji o Wielkiej Wojnie. Europejskie Dni Dziedzictwa to projekt Rady Europy i Unii Europejskiej. Muzeum Historyczne zorganizowało je po raz pierwszy.

Spotkania z historią i rzemiosłem trwały trzy dni. Zaczęło się naukowo. W piątek w ratuszu podczas konferencji historycy i rekonstruktorzy dyskutowali o Wielkiej Wojnie (1914–1918). W sobotę i niedzielę wszystkie atrakcje miały miejsce w Parku Leśnym. Okazją do zapoznania się z niektórymi formami rzemiosła i dawnymi zawodami były warsztaty w osadzie słowiańskiej. Rzemieślnicy opowiadali, czym się zajmują, a odwiedzający mogli spróbować swoich sił w kowalstwie, zduństwie, pszczelarstwie, wikliniarstwie, garncarstwie, skórnictwie i stolarstwie. Warsztaty filcowania, tańców dawnych rodów, tkac-

twa i farbowania tkanin naturalnymi barwnikami oraz ozdabiania ich za pomocą stempli prowadzili pracownicy Muzeum Historycznego.

W sobotę rano w Parku Leśnym odbył się bieg z okazji 80. rocznicy bitwy o Anglię. Dzieci i dorośli uczcili pamięć bohaterskich lotników, startując w odpowiednich kategoriach i na różnych dystansach.

Niedziela przyciągnęła do Parku Leśnego miłośników motoryzacji, oczywiście też tej dawnej. Na 3. Lubiński Złot Pojazdów Zabytkowych przybyło ponad 90 właścicieli klasycznych maszyn i jeszcze więcej fanów leciwych czterech kółek.

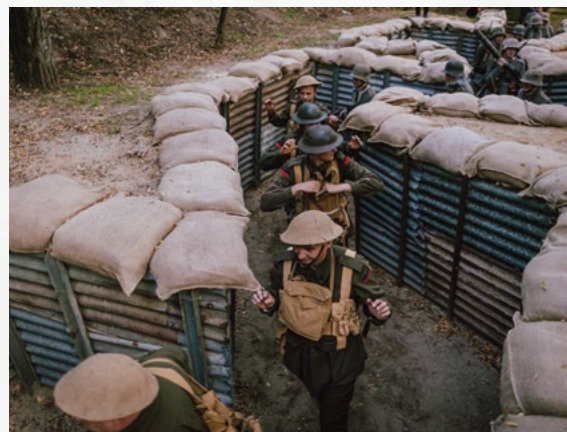
Program Europejskich Dni Dziedzictwa 2020 zawierał również wiele innych atrakcji. Były więc pokazy historyczne, w tym pokazy mody cywilnej z lat 30. i 40. XX w. wraz z zabytkowymi rowerami, prezentacje uzbrojenia oraz umundurowania wojsk biorących udział w Wielkiej Wojnie, living history, czyli życie obozowe oraz zaplecze frontu Wielkiej Wojny, a także historyczne dioramy.

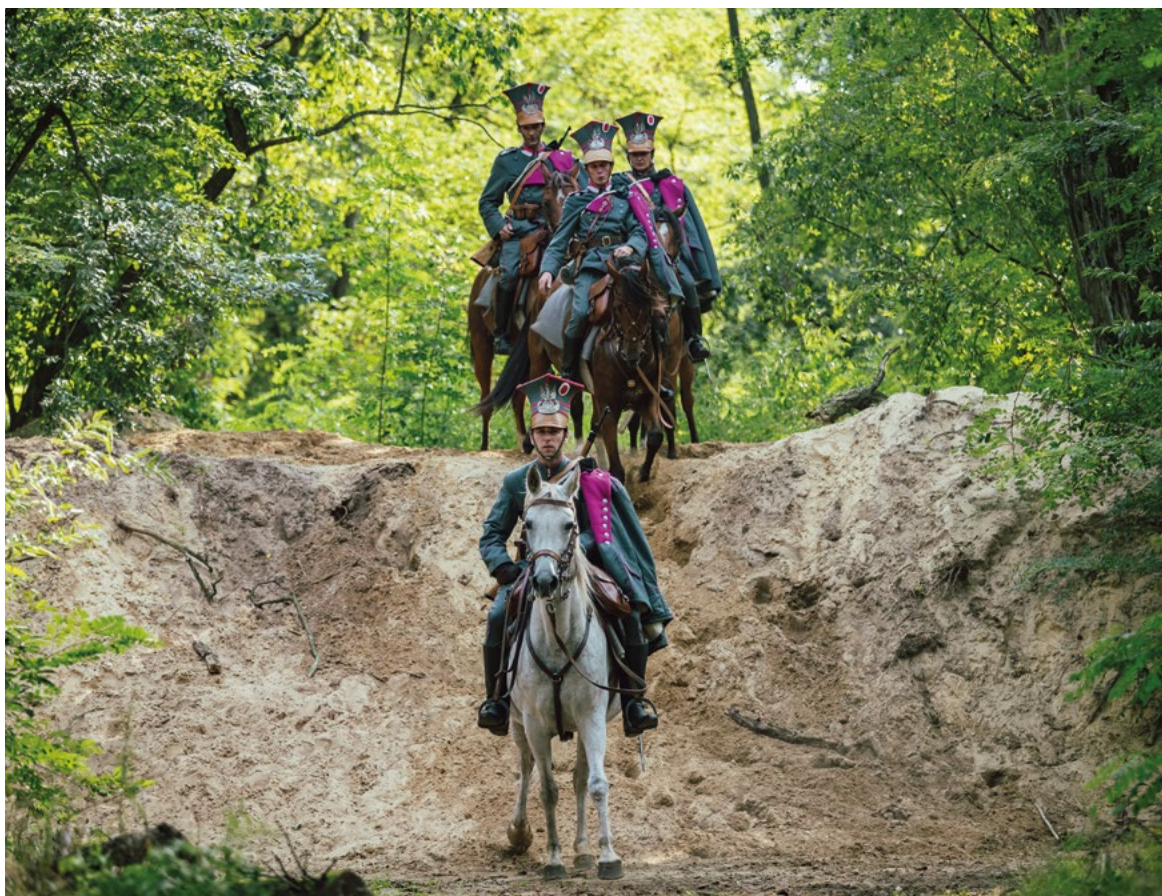

Bieg w 80. rocznicę bitwy o Anglię

Park Leśny
12 września 2020

Aby upamiętnić 80. rocznicę bitwy o Anglię, w której znaczącą rolę odegrali polscy lotnicy, Muzeum Historyczne w Lubinie oraz Stowarzyszenie Sport-Art. zorganizowały bieg na terenie Parku Leśnego. Można było wystartować w zawodach nordic walking albo w biegu głównym.

Uczestnicy dopisali. Rywalizowali zarówno mali biegacze, którzy licznie stawili się na linii startu, jak i dorośli – amatorzy i wytrawni sprinterzy. Bieg główny na dystansie 6200 metrów pokonało 77 miłośników tej formy aktywności. W kategorii pań wygrała Sara Gościewicz z Przemkowa, natomiast wśród panów najszybciej do mety dobiegł Łukasz Garliński z Kwiatkowic.

Tradycyjnie muzeum wręczyło wszystkim zawodnikom pamiątkowe koszulki okolicznościowe oraz medale.

3. Lubiński Złot Pojazdów Zabytkowych

13 września 2020

W niedzielę, 13 września 2020 roku już po raz trzeci odbył się organizowany przez Muzeum Historyczne w Lubinie złot pojazdów zabytkowych. Impreza była elementem Europejskich Dni Dziedzictwa. Na złot przybyło ponad 90 zabytkowych samochodów i motocykli. Najstarszy pojazd zlotu, radziecki motocykl IŻ-49, wyprodukowano w 1955 roku. Najbardziej wiekowym czterokołowym wehikułem był sześćdziesięcioletni Mercedes-Benz W121. Oprócz wspomnianego „kubusia” (jak nazywany jest u nas model W120/121) przyjechało kilka egzemplarzy W115 i W123. Załoga błękitnego Mercedesa 220D (W115) otrzymała od organizatorów nagrodę za najciekawszy pojazd zlotu oraz za styl – przebrana była w stroje z epoki.

Polską motoryzację na lubińskim zlocie reprezentowały liczne jak zawsze „maluchy”, syreny i warszawy. Spośród innych ciekawych pojazdów przybyłych do Lubina warto wymienić m.in. rumuńską furgonetkę Tudor Vladimirescu, Seata Marbellę, zachowane w oryginalnym stanie Renault 4, czechosłowackiego trójkołowca marki Vorex czy angielskiego roadstera MG Midget.

Liczenie reprezentowaną marką był też Volkswagen. Przyjechały pocziwe „garbusy”, dwa powstałe na bazie tego modelu buggy, a także transportery w wersji kampingowej. Jeden z „garbusów” wybrany został przez publiczność najładniejszym autem zlotu. Zdecydowaną większość głosów uczestnicy imprezy oddali na wspomnianego Volkswagena oraz Polskiego Fiata 125p w rzadkiej wersji pickup. Organizatorzy przyznali więc w tej kategorii dwie nagrody.

3. Lubiński Złot Pojazdów Zabytkowych

3. Lubiński Złot Pojazdów Zabytkowych

Wystawa Muzeum Historycznego w Lubinie zaprezentowana w brytyjskiej ambasadzie

Warszawa
29 września 2020 roku

Obchody 80. rocznicy bitwy o Anglię w ambasadzie brytyjskiej w Warszawie uświetniła wystawa przygotowana przez Muzeum Historyczne w Lubinie. To efekt czerwcowej wizyty byłego ambasadora Wielkiej Brytanii w Polsce Jonathana Knotta w Parku Leśnym. Przebywając wówczas w Lubinie, ambasador odwiedził multimedialną wystawę plenerową *Bitwa o Anglię – Za wolność waszą i tylko waszą*. Był pod wrażeniem tego, jak pracownicy muzeum upamiętnili bitwę na angielskim niebie, w której bohaterstwem wykazali się nie tylko Brytyjczycy, ale także rewelacyjni polscy lotnicy. Kilka dni później zaprosił lubińską instytucję do organizacji wystawy w Ambasadzie Brytyjskiej w Warszawie. Tak też się stało.

W stolicy muzeum zaprezentowało m.in. replikę myśliwca Hawker Hurricane, takiego jakim piloci z legendarnych polskich dywizjonów 302 i 303 walczyli z Niemcami, mundury, mapy, fotografie. W uroczystości z okazji rocznicy bitwy wzięło udział 150 gości specjalnych, wśród których byli m.in. kombataneci, w tym lotnicy walczący o wolność Anglii w 1940 roku, a także polscy i brytyjscy przedstawiciele sił zbrojnych oraz wysokiej rangi urzędnicy państwowi. Lubińskie muzeum reprezentowała czteroosobowa delegacja – wszyscy przebrani w stroje ludności cywilnej z lat czterdziestych.

List z podziękowaniem od Ambasador Anny Clunes

Szanowny Panie Dyrektorze!

Chciałabym serdecznie podziękować za pomoc w uczynieniu naszego przyjęcia z okazji 80. rocznicy bitwy o Anglię, które odbyło się 29 września tego roku w ogrodach ambasady, naprawdę wspaniałym wydarzeniem. Nie byłibyśmy w stanie świętować tej wyjątkowej okazji w tak wspaniały sposób, gdyby nie Wasze niesamowite wsparcie.

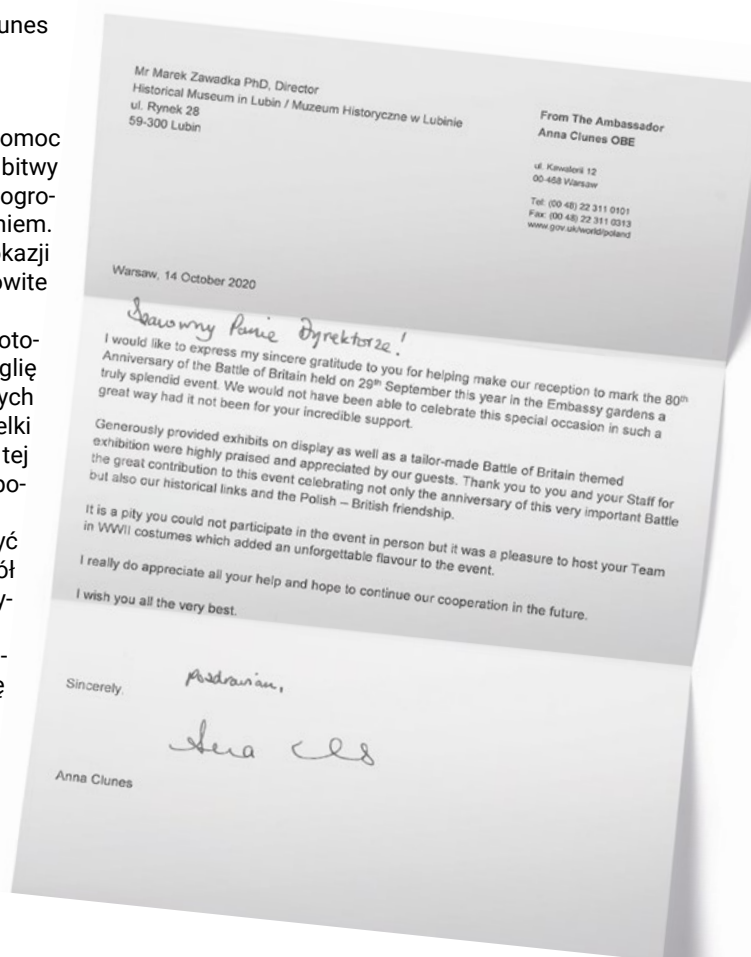
Hojnie udostępnione ekspozyty, a także przygotowana na tę okazję wystawa tematyczna *Bitwa o Anglię* zostały wysoko ocenione i docenione przez naszych gości. Dziękuję Wam i Waszemu personelowi za wielki wkład w to wydarzenie, celebrując nie tylko rocznicę tej bardzo ważnej bitwy, ale także nasze historyczne powiązania i przyjaźń polsko-brytyjską.

Szkoda, że nie mógł Pan osobiście uczestniczyć w wydarzeniu, ale miło było gościć Pański zespół w kostiumach z II wojny światowej, które dodały wydarzeniu niepowtarzalnego charakteru.

Naprawdę doceniam Waszą pomoc i mam nadzieję, że będziemy kontynuować naszą współpracę w przyszłości.

Życzę wszystkiego najlepszego.

Z poważaniem
Anna Clunes

Wystawa w ambasadzie brytyjskiej w Warszawie

W roku 2020 współpracowali z nami oraz pomocą i wsparciem służyły następujące firmy i osoby:

Telewizja Polska z programem *Zakochaj się w Polsce*
 Hufiec ZHP Lubin im. Budowniczych Zagłębia Miedziowego
 NZOZ Sal-Med Prywatne Pogotowie Ratunkowe Sp. z o.o.
 BPS Catering Jakub Wereszczyński

Rekonstrukcje historyczne:

GRH Bellum
 GRH Kreuz 1914
 Ochotnicza Kampania Wielkopolska
 Kielecki Ochotniczy Szwadron Kawalerii im. 13. Pułku Ułanów Wileńskich
 Rowery Zabytkowe „Radfahrfruppe”
 Fundacja Historii Polskiej Broni Pancernej
 Projekt „Rosja w ogniu”
 Handmet Military – Sławomir Handke
 Artur Sobieraj – AS Pirotechnika
 Matka Stulecia – Tomasz Zając

Ponadto:

W 2020 roku Muzeum Historyczne w Lubinie otrzymało dofinansowanie z Narodowego Centrum Kultury w kwocie 41 000 zł na realizację projektu pt. *100. rocznica obrony Europy przed komunizmem*.

**Ministerstwo
 Kultury
 i Dziedzictwa
 Narodowego.**

Dofinansowano ze środków
 Narodowego Centrum Kultury
 w ramach programu
 „Kultura – Interwencje 2020”

tubin.pl

plus
radio
WWW.LEGNICA.FM

 **RADIO
WROCŁAW**

miedziowe.pl
PORTAL REGIONU

naszemiasto®

ZMIEDZI
MIEDZIOWE INFORMACJE

**Dron
Expert**
aerial shots

 Instytut Śląski

 **INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**
ODDZIAŁ WE WROCŁAWIU

 Uniwersytet
Wrocławski

M
Muzeum **CH**
w Chorzowie

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
 **DOLNY
ŚLĄSK**
www.umwd.pl

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

British Embassy
Warsaw

Muzeum Historyczne w Lubinie

Park Leśny w Lubinie

Rocznik muzealny'20

Biblioteka Muzeum Historycznego w Lubinie – zeszyt 20

Dyrektor
dr Marek Zawadka

Teksty

Małgorzata Biadala (*Akademia muzealna, Uniwersytet senioralny*), Piotr Bieruta (*Ratusz – Wystawy czasowe, Zabytkowa strzelnica*), Magdalena Chabasińska (*Foto środa*), Agata Grzelińska (*Infopunkt, Ratusz – wystawy stałe, Ratusz – wystawy plenerowe, Park Leśny, Park Linowy, Park – ekspozycje stałe, Wystawy w bunkrach, Park – wystawy plenerowe, Działalność wydawnicza, Konferencje, Media społecznościowe i promocja, Bieg Pamięci Zesłanych na Sybir, 1920. Sesje zdjęciowe, Noc Muzeów 2020, Bieg w 100-lecie obrony Europy przed komunizmem, Europejskie Dni Dziedzictwa, Bieg w 80. rocznicę bitwy o Anglię*), Justyna Karlińska (*Nowość! Dział dokumentacji życia społecznego Zagłębia Miedziowego*), Janusz Ogórkiewicz (*Pracownia Stolarska Muzeum Historycznego w Lubinie*), Piotr Sroka (*3. Lubiński Złot Pojazdów Zabytkowych*), Małgorzata Zajdel (*Rytmy*), Piotr Bieruta, Magdalena Gębarowska i Magdalena Janiczak (*Akademia młodego artysty, Warsztaty okazjonalne*)

Fotografie

Małgorzata Biadala, Piotr Bieruta, Magdalena Chabasińska, Marta Czerniawska, Konrad Dąbkiewicz, Tomasz Folta, Magdalena Gębarowska, Grzegorz Kraska, Jerzy Kosiński, Joanna Kulik, Olga Spiak

Korekta
Agata Grzelińska

Okładka
Joanna Kulik, Kamila Tworek

Projekt graficzny i skład
Joanna Kulik

Redakcja
Justyna Karlińska

Wydawca
Muzeum Historyczne w Lubinie

ISBN 978-83-66574-17-5

© Copyright by Muzeum Historyczne w Lubinie, 2020

Lubin 2020

Muzeum Historyczne w Lubinie

/MuzeumLubin/

@muzeum.lubin

76 749 69 69

sekretariat@muzeum.lubin.pl

muzeum-lubin.pl

/ParkLesnyLinowyLubin/

@parklesnylubin

+48 731 123 733

Muzeum Historyczne w Lubinie

ISBN: 978-83-66574-17-5